

19. SÖYLEŞİ

SAFRANBOLU'DA 1970'Lİ YILLARDA ÜZÜCÜ OLAYLAR

— Belediye Başkanlığı yaptığınız dönemde karşı karşıya kaldığınız en önemli olaylardan unutamadıklarınız hangileridir?

— En önemli ve unutamadığım olaylar üzücü nitelikte olanlardır. Üzücü olayların başında da 1976'daki Hükümet Konağı yangını gelir. Önce ondan başlayayım; sonra diğerlerini anlatayım.

A- HÜKÜMET KONAĞI YANIYOR

Tarih 19 Ocak 1976, soğuk bir kış gecesi, ısı sıfırın altında 15 derece dolaylarında, saat 21.00 suları... Safranbolu'nun simgelerinden Kale'deki Hükümet Konağı yanmaya başlar, ateşi gören, arkadaki Cezaevi'nin nöbetçi jandarma eri itfaiyeye haber verir. İtfaiye 10 dakika içinde yangın yerindedir. Sokaklar yalçın buzlarla kaplıyken, 5 ton su taşıyan itfaiye aracının, çok dik yokuşu tırmanarak yangın yerine ulaşabilmesi mucizedir.

Safranbolu Hükümet Konağı'nın yanmadan önceki çok eski bir görünümü

Bana haber verilir verilmez, Ataevleri'ndeki evimden çıkıp, bir araba bularak Kale'ye ulaştığımda, Karabük Belediyesi ile Demir Çelik İşletmelerine ait itfaiyeler de gelmiş, aşağıdan Mümtazlar Konağı'nın önünden, hortumlarını yukarıya çektiler ve yangına müdahale ediyorlardı.

Üç itfaiye örgütü, yangını söndürme çabasındaydı ama tavanı ve döşemeleri ahşap, her tarafı yağlı boyalı bina, bir çıra gibi yanıyordu.

— Yangın nasıl başlamış; geç mi müdahale edildi?

— Yangın, Vergi Daire'sinin üstüne rastlayan çatı arasından başlamış, önce çatıya ve üst kata, sonra Adliyenin bulunduğu alt kata doğru ilerlemiştir. Henüz çatı yanmaktayken, üst kattaki Nüfus İdaresi ile Tapu Dairesi'nin kimi kayıt ve kütük defterleri pencerelerden aşağıya atılmış, alt kattaki mahkemelerin dava dosyaları dışarı taşınabilmiş, Maliye veznesinin demir parmaklı kapısı kırılarak, para ve kimi kıymetli evrak kurtarılabilmektedir.

Evi çok yakında olduğu için, yangın yerine ilk ulaşanlardan Belediye Başkanlığı M. Ali TERZİAHMETOĞLU'ndan, daha sonra şunları öğrendim.

Binanın çatısına yangın için konulmuş tankın içindeki su, yangın çatıdan başladığı için kaynar hale gelmiş. Bu tanka bağlı hortumun üst kattaki vanası açıldığında, dışarı fışkıran kaynar su, çok soğuk ortamda kesif bir buhar tabakası oluşturmuş; göz gözü görmez olmuş. Bu nedenle yangına mevcut yangın tankının suyuyla hemen müdahale olanağı kalmamış.

Hükümet Konağı'nın yangın sonrası görüntüsü

► YANDI MI, YAKILDI MI ?

Yangının Vergi Dairesi'nin üstündeki çatı katından çıkması çok anlamlı bulunmuştur. O sırada yürürlükte bulunan vergi yasalarına göre, mükellefler gelir vergisi beyannamelerini isterlerse işyerlerinin, isterlerse ikametgahlarının bulunduğu yerdeki Vergi Dairelerine verebilmekteydiler.

Safranbolu'da oturan Karabüklü iş adamları, Karabük gibi büyük bir ticaret merkezine göre, denetim olasılığı daha az olan Safranbolu Vergi Dairesine kayıtlıydılar. Yine o sırada yürürlükteki yasa uyarınca her mükellef, her yıl vergi bildiriyle birlikte "*servet beyannamesi*" de vermek zorundaydı.

Turgut ÖZAL döneminde, 1980'li yıllarda kaldırılan "*Servet Beyannamesi*" uygulamasında, yeni verilen ile eski yıllarda verilmiş servet bildirimleri arasındaki farklılıkların, sorulduğunda açıklamasının yapılabilmesi gerekirdi. Daha ön-

ceki yılların servet bildirimleri bu açıdan önem taşıyordu. Bu nedenlerle, Hükümet Konağı'nın yanmadığı, eski servet bildirimlerini yok etmek için yakıldığı hep söylendi; doğruluğu da, yanlışlığı da kanıtlanamadı.

► **“GÖRMÜYOR MUSUNUZ, TARİH YANIYOR”**

Yangın sadece binayı değil, tüm Safranboluluların yüreğini de yakmıştı; ağlıyordum. Yangın yerine gelen kimi memurların, tepkisiz ve kayıtsız kalışlarının bir açıklamasını yapamadım ve çok üzüldüm. Bu arada zamanın Safranbolu Kaymakamı'nın, yanan binaya bakarak, *“masamda bugün Ziraat Bankası'ndan aldığım 150 lira dolaylarında tasarruf bonosu vardı, onlar da yanıyor”* diye hayıflanmasına tanık olunca, *“Tasarruf bonosunun adı mı olur Kaymakam Bey, görmüyor musunuz tarih yanıyor”* diyerek çok kızmış olmamı ve hemen yanından uzaklaşmamı hiç unutamam.

Evet, sadece Hükümet Konağı'mız değil, tarihimiz yanmıştı. Safranbolu'nun Kalesi yanmıştı. Safranboluluların günlük konuşmalarında Kale'ye çıkmak demek, bir iş için Hükümet Konağı'na gitmek anlamındaydı. Kale denilince, Hükümet Konağı anlaşılırdı. Safranbolu Kale'siz kalmıştı.

Kale'deki Hükümet Konağını, 20. yüzyılın başında, 1904 yılında, söylenildiğine göre Kastamonu Vilayet Konağı ile birlikte, zamanın Kastamonu Valisi Enis Paşa yaptırmıştı. Aynı dönemde yapılan Safranbolu eski hastane binası gibi özgün bir mimari yapıya sahipti.

► **KAYMAKAMLIK VE BAĞLI BİRİMLER NEREDE HİZMET VERMELİ ?**

Yangının ertesi günü, yerinde incelemelerde bulunmak üzere Zonguldak Valisi Nevzat AYZAZ geldi. Kaymakamlık ile Hükümet Konağındaki bağlı birimlere ve Safranbolu Adliyesi'ne yeni hizmet binaları bulunması gerekiyordu. Devlet dairelerinin Çarşı kesiminde bulunacak binalarda hizmet vermesini istiyordum. Gerekiyorsa Belediye binasını bile terkedebileceğimizi söyledim. Çarşıda olmazsa, lisenin, o dönemde boş olan, Dedeoğlu tarafından yaptırılan binası kullanılabilir diye düşünüyordum.

O sırada Devlet Hastanesi'nde sadece Dr. Yaşar DERTSAVAR görevli bulunuyor, Hastanenin birinci katının büyük bir kısmından yararlanılmıyordu. İlçe Kaymakamı, Hastanenin bir bölümüne yerleşilmesini önerdi, Sayın Vali AYZAZ da, kış gününde kaloriferli olduğu için aynı binayı uygun buldu.

Vali, 2014'te yıkılan bu hastane binasının, halen Turizm Fakültesi olan, eski tarihsel binaya bakan cephesindeki koridorda yer alan odalarının, Adliye ile Kaymakamlık hizmet birimlerine tahsisi talimatını verdi.

Bu yeni durum, çok sayıda Çarşı esnafının haklı tepkisine neden oldu; esnaf ile Sayın Vali arasında Köprülü Camisi avlusunda tartışmalar yaşandı. Bu tartışmalar sırasında Kaymakamlığın, Hastaneye çıkmaması yolunda yeterli savunmalarda bulunmadığım için, bir Belediye Meclis üyesi tarafından, şiddetle suçlandım ve aramızda uzunca süren bir dargınlık dönemi başladı.

Böyle bir suçlama haksızdı, Kaymakamın önerisi üzerine Valinin kararına karşı ne yapabilirdim; ben onların bir üst mercii miydim? İktidarda da mensubu olduğum parti değil, siyasal literatürümüzde 1. MC Hükümeti olarak adlandırılan

Süleyman DEMİREL'in Başbakanlığında AP, MSP ve MHP'li Bakanlardan oluşan ilk Milliyetçi Cephe Hükümeti vardı.

► **HÜKÜMET KONAĞI ÇOK UZUN SÜRE ONARILMADI**

Yanan Hükümet Konağı'nın ortaokul olarak kullanılmak amacıyla onarılması için, başta görevde bulunan Kaymakamlar ve Valiler olmak üzere, tüm yetkililer, uzun yıllar boyunca büyük çaba gösterdiler. Ayrıca her siyasal görüşteki Milletvekillerinden Bakanlara ve hatta TBMM Başkanlarına kadar bu konuda ilgi ve yardım sözleri alındı; ancak onarım, bir türlü gerçekleştirilemedi.

Daha ileriki yıllarda binanın, kültürel amaçlarla yararlanılmak üzere Kültür Bakanlığı'na devrinden sonra da, çok uzun süre beklenilmiştir. Nihayet zamanın DSP'li Karabük Milletvekili Erol KARAN'ın değerli katkılarıyla, Bülent ECEVİT'in Başbakan olduğu 57 nci Hükümetin Kültür Bakanı İstemihan TALAY, binanın onarımı için gerekli ödeneği ayırıp, aradan çeyrek yüzyıl geçtikten sonra 12 Temmuz 2001'de Hükümet Konağı'nın restorasyonunu başlatmıştır.

Aynı gün yapılan törendeki konuşmamda, binanın yanmasına ve yangın sonrası geçirdiği serüvene değinirken, Hükümet Konağı yangınıyla Safranbolu Kalesi'nin düşmüş olduğunu, Kale bayrağının indiğini, spor deyimiyle Kaleye giren gollerin 25 yıldır çıkartılmadığını, kente en egemen noktadaki bu binanın, kentin her yerinden göze çarpan yanmış görüntüsüyle, Safranbolu'nun tarihsel dokusunu çeyrek yüzyıldan bu yana kararttığını dile getirmişt看m.

İstemihan TALAY - Kültür Bakanı

Bu arada, Safranbolu'nun kültürel değerlerinin korunmasının gelecekte tarihini yazacakların, 1980 öncesinin Kültür Bakanı Prof.Dr. Ahmet Taner KİŞLA-LI'nın yanı sıra, 2001 yılının Kültür Bakanı İstemihan TALAY'a da çok önemli bir yer ve değer vereceklerine inandığımı özellikle belirterek, törende hazır bulunan Sayın TALAY'a, yangının olduğu dönemin Belediye Başkanı olarak sonsuz teşekkürlerimi sunmuştum.

Restorasyon sonrası "*Kent Tarihi Müzesi*" olarak hizmete açılan eski Hükümet Konağı kültürel ağırlıklı bir kamu tesisi olarak, Safranbolu için çok önemli işlevler üstlenmiş bulunmaktadır.

Ancak ben, günümüzdeki oluşumlara bakarak, keşke bu bina restorasyon sonrası yine Hükümet Konağı olsaydı demekten kendimi alamıyorum.

Safranbolu'nun eski Hükümet Konağı; Safranbolu'nun yeni Kent Tarihi Müzesi

— **Hükümet binasının 1976 yılında yanması, Safranbolu kent merkezinin de yer değiştirmesine yol açmıştır denebilir mi?**

— Evet böyle demek mümkündür. Hatta kent merkezinin yer değiştirmesi, en az Hükümet Konağı'nın yangını kadar üzücü sonuçlar doğurmuştur da denebilir.

Hükümet Konağı yanınca, imar planının öngördüğü Hastarla'daki Belediye arsasının üzerinde yenisinin yapılması için Belediye Başkanı olarak, yoğun çaba göstermem kentin tek merkezli değil, çok merkezli olarak gelişmesi düşüncesinden kaynaklanır. Safranbolu gibi, geniş bir alana yayılmış bir yerleşim yeri, büyük bir kent olarak tek merkezli olamazdı.

Tarihsel kesim Şehir'de, Belediyenin de bulunduğu Çarşı içinde ve Hükümet Konağı, PTT ve 100 Dükkanlar'ın yer aldığı yeni yerleşim bölgesi Hastarla'da; ayrıca Kıranköy ile Sadri Artuç Caddesi'nde ayrı ayrı merkezler oluşturulması ve kentin bu merkezlerin etrafında şekillenmesi öngörülmüştü.

Bu öngörülerden son ikisi gerçekleşti; ne yazık ki bir süre sonra, birincisinin gerçekleşebilme olanağı kalmadı. 1990'lı yıllarda Belediye, tarihsel kent merkezini terk etti; Kıranköy'deki bir iş hanına yerleşti.

► **KEŞKE YENİ HÜKÜMET KONAĞI YAPTIRMANIN ÖNCÜSÜ OLMASAYDIM !**

İlerde Belediyenin tarihsel merkezi terk edebileceği, 1970'li yıllarda öngörülmemişti. Böyle bir olasılık akla gelseydi ve hele hele yanan Hükümet Konağı'nın onarımına ancak 25 yıl sonra başlanacağı önceden kestirilebilseydi, içtenlikle belirtmem gerekir ki, o dönemin Belediye Başkanı olarak, asla Hastarla'daki Belediye arsası üzerine yeni Hükümet Konağı yaptırılmasının öncüsü olmazdım.

İtiraf etmek isterim ki, sadece yanan Hükümet Konağı'nın onarımı için yoğun girişimlerde bulunmayı yeğledim. Bugün keşke öyle yapsaydım diyorum. Çünkü, bugünkü sonuca bakarak, yanan bina, yine Hükümet Konağı işlevi için onarılmalıydı diye düşünüp hayıflanmamak elde değil. Kaymakamlık, yangın sonrası yerleştiği hastanede çok uzun süre kalamayacağına göre, er geç Hükümet Konağı onarılacak ve Kaymakamlık, hastane binasından tarihsel Şehir kesimine, görkemli Kale'ye dönmek zorunda kalacaktı.

O zaman Belediye, Şehir kesimini yine terketse bile, o kesimde Hükümet Konağı'nın bulunacak olması nedeniyle, Safranbolu'nun tarihsel kent merkezi ıssız kalmayacaktı. Bugünkü olumsuz tablo ile karşılaşılmayacaktı.

Aslında, Hükümet Konağı, Kale'de olsa da, olmasa da, Belediye tarihsel kent merkezinde kalmalıydı. Belediye yerel yönetim olarak, bulunduğu yeri, yönettiği kenti temsil eder. Safranbolu gibi kültürel bir değer olarak, mimarlık dokusuyla dünya ölçeğinde ünlenmiş bir kent, o dokudan uzaklaşarak, kaçarak değil, o doku içinde kalarak yönetilir.

Her kentin Belediye binası, o kentin simgesidir ve o kentin mimarlık dokusuyla uyum içindedir. Bu nedenle, ahşap yapılarıyla ve kentine özgü kültürel değerleriyle tanınan Safranbolu'nun Belediyesi herhalde, yüksek beton blokların kapladığı yeni bir yerleşim yerinde, bir iş hanında bulunmamalıdır.

Hem Safranbolu'nun tarihsel alanlarıyla, kültürel değerleriyle övünülecek, ve hem de övünç kaynağı olan bu değerlerle yakın ilişki içinde olunmayacak. Eylem değil, hep söylem ön planda tutulacak. Kuşkusuz bu, bir paradokstur, bir çelişkidir. Herhalde bunun farkında olunmalı, hiç kimseye "*bu ne pehriz, bu ne lahana turşusu*" dedirtilmemeliydi.

B- BELEDİYE İŞÇİLERİ GREVDE

Safranbolu Belediyesi'nde az personelle çok iş yapmak ana ilke edinilmiş, memur veya işçi tüm personel ay başlarında, acaba bu ay aylığımı alabilecek miyim; ya da Belediye'den ödenmeyen şu kadar alacağım var, acaba ne zaman alabileceğim gibi bir kaygı içersinde bırakılmamıştır.

1979 yılında temizlik, elektrik, mezbaha, otobüs, döner sermaye gibi hâlen Belediye'nin ilgi alanı dışındaki hizmetler de dahil, fen ve su işlerinde çalışanlarla birlikte Belediyenin toplam işçi sayısı 70'dir. Günümüzün taşeron işçiliği, uygulanmak bir tarafa, bu istihdam yöntemi bilinen bir konu bile değildir.

Belediyenin işçi sayısı az olmakla beraber, parası da azdır. Belediye işçileri çok özverili çalışan, hiç kuşkusuz aldıklarından çok daha fazlasını hak eden kişilerdir. Ancak ücretleri, Karabük Belediye işçilerinin ve hele Demir Çelik işçilerinin aldıklarının çok altındadır. Sosyal haklar hariç, ortalama ayda brüt 5.000 lira, net 3.500 lira dolaylarında ücret almaktadırlar.

Bu gerçeklerin ışığı altında Belediye olarak toplu iş sözleşmesi görüşmelerine, 01.03.1979'dan itibaren yürürlüğe girecek yeni sosyal ve parasal uygulamalar için, verilebilecek olanın, en fazlasını vermek ve ödenemeyecek rakamları, grev tehdidiyle kabullenmemek gibi iki ilke benimsenerek başlanmıştır.

► UZLAŞMA OLANAĞI YOK

Sendika, yeni dönem için vasıfsız bir işçiye, seyyanen zamlar ve tüm sosyal yardımların bir güne isabet miktarı olarak ilk yıl için günlük 429 TL ve 2. yıl için de 175 TL ilavesiyle 604 TL zam istemiyle görüşme masasına oturdu. Belediye olarak, kimi yatırımları kısmak ve kimi belde hizmetlerinin tarifelerini yükseltmek suretiyle, vasıfsız işçilerin eline ayda net 5.000 TL; vasıflı işçiler ile şoförlerin de net 5.500 TL geçecek biçimde bir öneride bulunuldu. Taraflar arasında kabul edilebilir düzeyde bir yaklaşım olmayınca uzlaşmazlık tutanağı tutularak, konu ilgili yasa gereği Uzlaştırma Kurulu'na intikal ettirildi.

Uzlaştırma Kurulunun işçi ücretlerinde çok yüksek artışları içeren biçimde verdiği karar, Belediye olarak reddedildi. Böylece 275 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununa göre, Sendika'nın greve gitme koşulları oluşuyor; Belediye de, ek parasal kaynaklar bulma zorunluluğunda kalıyordu.

— Ek parasal kaynak olarak neleri düşünüyordunuz?

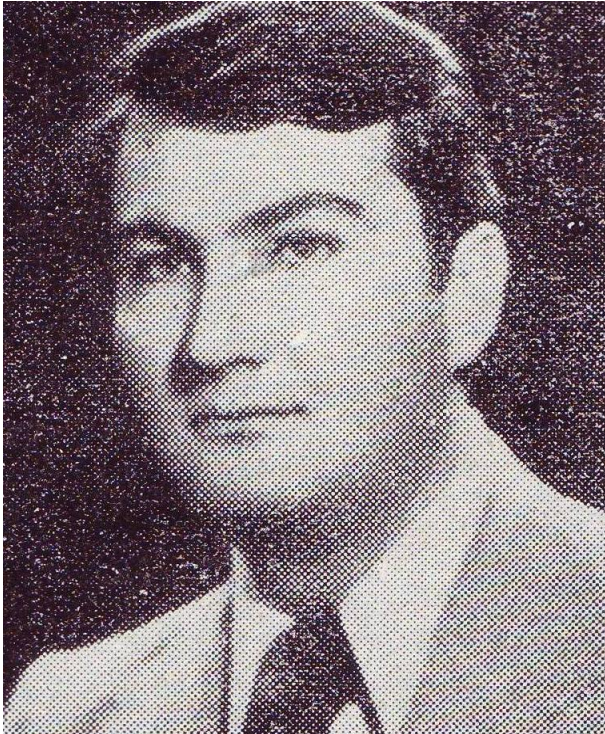
— Belediye olarak halka sunulan su, elektrik, şehir içi otobüs ve mezbaha gibi hizmetlere ilişkin tarifelerdeki rakamları yükseltmek zorundaydık. Su ve mezbaha hizmetlerinin tarifelerinin Belediye Meclisi kararıyla kesinleşmesine karşın, otobüs ve elektrik tarifelerini ilgili Bakanlığın onaylaması gerekiyordu.

► OTOBÜS VE ELEKTRİK TARİFELERİNİ ONAYLATMA ZORLUĞU

Şehir içi otobüs yolcu ücretleri ile elektrik tarifesinin yükseltilmesine ilişkin Belediye istemlerini, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın uygun görüp görmeyeceği veya hangi düzeyde onaylayacağı belli olmadan, Sendika'ya biraz daha yüksek rakamları içeren önerilerde bulunulamıyorduk.

Ankara'ya, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na gittim; Tarifeler Dairesi Başkanı, "Tarifeleriniz yüksek rakamlar içeriyor, bu düzeydeki tarifeyi onaylamayız" deyince, grevi önleyebilmek için tarifeler yükseltilerek, ek kaynak yaratılmasına gerek bulunduğunu söyledim.

Muhatabım, "bizim de aylığımız düşük, biz grev mi yapıyoruz, yaparlarsa yapsınlar, biz tarifeyi arttırmayız, siz de işçi ücretlerini arttırmayın" dedi. Bu du-

Deniz BAYKAL
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı

rumda sorunu bir başka türlü çözmek gerektiğine karar verdim. Doğru, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz BAYKAL'ın özel kalemine gittim.

30-40 kadar kişi Sayın Bakanla görüşebilmek için bekliyorduk. Özel Kalem Müdürü'ne kendimi tanıttım, çok acil bir konu için görüşmek zorunda bulunduğumu Sayın Bakan'a iletmesini ve beni hemen kabul buyurmasını dileğimde olduğumu söyledim.

Özel Kalem Müdürü Bakanın yanına girdi, 2-3 dakika sonra çıktı, Bakan Bey'in beni beklediğini söyledi.

Bakan odası çok geniş bir salon görünümündeydi. İçeri girince Deniz BAYKAL masasından kalkarak beni odasının ortasına kadar gelip karşıladı; elimden tutarak özel görüşme-

ler için konulmuş koltuklardan birine oturttu, karşı koltuğa da kendisi oturdu.

► DENİZ BAYKAL TARİFELERİ ONAYLATIYOR

Sayın BAYKAL'la, dört ay kadar sonra Safranbolu'da beraber olacaksak da, o sırada ilk kez karşılaşıyordum. Hemen konuya girdim, elektrik ve otobüs tarifelerinin bir aydır Bakanlıklarında bekletildiğini, onay konusunda yetkililerin anlayışsız davrandığını anlattım. Telefonun ahizesini kaldırdı; *"Safranbolu Belediyesinin elektrik ve otobüs tarifelerini onaylayıp getirin"* dedi.

Yakın tarihte yapılacak CHP Kurultay'ını görüşmeye başladık. Bana kendi hizbinden yana tavır almam konusunda bir ısrarı olmadı. Daha ikram edilen çayımı içiyordum ki, tarifeler onaylanmış olarak getirildi ve birer nüshalarının da Valilik kanalıyla, resmen Belediye'ye gönderileceği bildirildi. Bürokrati ayak direse de Bakan sorunu çözmüştü. Sayın Bakan'a, gösterdikleri ilgi nedeniyle teşekkürlerimi sunarak ayrıldım.

► SAFRANBOLU'DA GREV

Tarifelerin onayını saklı tutarak, grevi önlemek amacıyla, işçilere 2.yıl için verilecek ücretlerde ayda 1000-2000 lira dolaylarında net artışı içeren yeni bir öneride bulunduk. Belediye Başkanının partisi iktidarda, Hükümet yardım etsin denilerek önerilerim kabul görmedi.

Sendika, yasal prosedürün gereklerine uyarak, 29 Haziran 1979 günü grev kararını uygulamaya koydu. Ankara'dan getirtilen grev çadırları Çarşı'da Hamamönü'nde ve Bartın yolu üzerinde otobüs garajına kuruldu. *"Bu işyerinde grev vardır"* yazan bez afişler asıldı.

Türkiye'nin her tarafındaki grevler gibi, davul zurna eşliğinde, oyunlar oynanıyor, işçiler sırayla grev gözcüsü gömleklerini giyiyorlardı. Zorla grev gömleği giydirilen otobüs işletmesinin amiri Başşoför Mustafa ERGÜN'ün, grev çadırına doğru benim geldiğimi görünce, çok utanarak görünmemeye çabaladığı ilginç bir anı olarak anlatılır.

Bu arada grevi yürüten Genel İş Sendikası'nın Karabük Şube Başkanı, Mustafa ORAL, *"işçinin hakkı verilinceye kadar greve devam edilecektir, Kızıltan ULUKAVAK'ın zamanı doluncaya kadar bekleriz"* diye basına demeç veriyor, aynı Sendikanın Zonguldak Bölge Başkanı Şenol Kılıç BELGİNER ise, *"işçiden, emekten ve yoksuldan yana olduğunu söyleye söyleye seçim kazanmış bir partinin üyesi olan Belediye Başkanı, işçilerini sokağa dökmeye bilerek göz yummaktadır"* biçiminde suçlamalarda bulunuyordu.

Bunları basına yaptığım yazılı açıklamada, *"Halk ve Devlet, Belediyeye ne verirse, Belediye Başkanı da onu işçisine verir; Belediye Başkanı parayı kendi cebinden vermemektedir; vermediği para da kendi cebine kalmamaktadır. Ödeyemeyeceği taahhütleri imzalayan Belediyeleri örnek alamam. Yasalar Belediye'ye ne kadar kaynak sağlıyorsa, onun tamamını işçiye vermeye hazırım ve verdim."* diye yanıtlıyordum.

Aslında benim aylığım da yüksek değildi. Başkan aylığına Belediye Meclisi'nce zam yapılmak istendiğinde, Belediye personeli ücretleri de yetersiz olduğu için, kabul etmediğim zamanlar oluyordu.

Safranbolu'da İLKSES Gazetesi (17.02.1976)

Sendikanın Karabük Şube Başkanı Mustafa ORAL, sağ görüşlüydü ama yetenekli bir yöneticiydi. Amacı ne olursa olsun, grevdeki işçiyi yönlendirmede başarılı bir liderlik örneği sergiledi. Bana yakın olan işçinin çözülmesini ya da uzlaşmaya yanaşmasını engellediği gerçeği yadsınamaz.

Buna karşın, grevdeki işçilerin bir kısım çirkin taşkınlıklarını önleyememesi veya önlemek istememesi de, diğer gerçeklerdendir.

► GREVDEKİ İŞÇİLERİN ÇİRKİN DAVRANIŞLARI

Hafta tatili olmasına karşın, her Cumartesi öğleye kadar, Belediye'de bulunmayı kural edinmiştim. Grev sırasında bir Cumartesi saat 8.30 sıralarında Belediye'ye geldiğimde, giriş kapısının önüne yığınla çöpün ve özellikle bozulmuş, çürümüş meyve ve sebze atıklarının dökülmüş olduğunu gördüm.

Üzerinden atlayıp, girmek olanağı yoktu, ancak çöplere basarak ve ayak bileklerime kadar içine batarak Belediye binasına girebilirdim. Çok kızdım, geri döndüm ve yazıhanemi açıp orada oturdum. Bir süre sonra, Belediyenin karşısındaki terzi Mustafa AYDIN ile Köprülü Camisi'ne bitişik dükkanında kuyumculuk yapan İsmail YILMAZ'ın birlikte pisliği temizledikleri haberi geldi, çok duygulandım ve kendilerine teşekkür ettim.

Birkaç gün sonra, Kazdağlıoğlu Camisi yanında otobüs durağına, bir büyükbaş hayvanın kellesinin bırakıldığı, çok kokmakta olduğu ve üstüne sinekler üşüştüğü söylendi. Belediyenin Renault Station binek arabasını kullanan, işçi değil, memur statüsündeki Şoför Faruk GÜNGÖR'ü çağırdım, arabanın bagajına eski gazeteleri sermesini ve beni beklemesini söyledim.

5-10 dakika sonra arabayla otobüs durağına gittim; bagajı açtırdım, elime aldığım bir gazete parçasıyla sığırın kellesini boynuzundan tuttum, bagaja koydum. Kelleyi arabayla şehir merkezinden uzaklaştırarak, sıcak yaz mevsiminde doğabilecek olumsuzlukları önlemeye çalıştım.

Otobüs durağına hayvan kellesini bırakan işçilere kimsenin bir şey dememesi ilginçti. Grevdeki işçilerin yanı sıra, ben kelleyi alıp götürürken halkın gülmesi daha da ilginçti. Yasaların öngördüğü her hareket yapılabilirdi; ancak

yasal olmayan davranışlara karşı halkın ilgisizliği nasıl açıklanabilirdi? Böylesine bireysel ya da toplumsal tepkisizlik olur muydu?

Bunları grevdeki hangi işçilerin yaptığını araştırınca, kesmek için gövdesine balta indikçe, ağacın, "ne yapayım sapı benden" dediği gibi, ben de bu çirkinlikleri yapanların başında, hem partiden ve hem de ilkokuldan bir arkadaşımın bulunduğunu öğrendim.

Diğerlerinin de, geçmiş günlerde zor durumda olup, Belediyenin açtığı sınavı kazanmak ve işe girebilmek için çırpanan kişiler olduğu bildirildi. İpleri germemek için hiç biri hakkında, hiçbir yasal işlem yaptırmadım, hoşgörülü davrandım. Utandılar mı, bilemem.

—Grev devam ettiği sürede halk en çok hangi Belediye hizmetlerinden yoksun kaldı; bir tepki gösterdi mi?

— Elektrik, su, mezbaha, cenaze hizmetleri, ilgili yasa uyarınca grev yasakları arasında olduğundan, otobüs işletmesi personeli ile temizlik işçileri grevdeydi. Şehir içi otobüslerin çalışmaması ve çöplerin toplanmaması büyük sorun yarattı. Bahçeli evlerde oturmayan apartman sakinleri ve özellikle evleri, çöp bidonlarına yakın olanlar büyük sıkıntı çekti. Her tarafta çöp yığınları oluşmuştu. Benzer sorun, pazar dağıldıktan sonra temizlenemeyen Çarşı bölgesinde Cumartesi günleri kurulan pazar yeri için de söz konusuydu.

► BELEDİYE BAŞKANI VE MECLİS ÜYELERİ ÇÖPLERİ TOPLUYOR

İki hafta Cumartesi günü, üst üste pazar kurulduktan sonra, biriken artıklar çürümeye ve kokuşmaya başlayınca, pazar yerini Belediye Başkanı ve Belediye Meclis üyeleri olarak temizlemeyi arkadaşlarıma önerdim. CHP'li üyeler genel olarak uygun buldular. Grev yapılan bir işyerinde, başka işçi tutup çalıştırmak, grev kırıcılığı kabul edildiğinden suç oluşturmaktaydı.

Ancak işverenin işçisine gördürdüğü işleri, kendisinin bizzat yapmasına bir engel bulunmadığından, çalı süpürgeleri, çöp arabaları ile diğer temizlik araç ve gereçlerini alarak, çağırma katılan kimi Belediye Meclis üyeleriyle birlikte, pazar yerini temizledik. Pislikleri pazarın altından geçen, üstü kapalı dereye attık.

Yaşlı başlı, giyimli kuşamlı kişilerin temizlik yapması ilginç bir görünümdü. Böyle bir girişimde bulunurken, bizi gören halkın ve özellikle esnafın da temizlik işinde yardımcı olacağını düşünmüştüm; ancak yanılmış olduğumu hemen anladım. Biz temizlik yaparken halk, duvarların kenarına dizilmiş, setlerin üstüne sıralanmış halde, "cambaz'a bakar" gibi sadece seyretti.

Gazetelerde Pazar yerini temizlerken resimlerimiz çıkınca, Sendika yetkilileri, "bu basın için düzenlenen bir gösteridir" diye demeç verdiler. Oysa amaç, halkı sağlık koşullarının olumsuzluğu açısından uyarmak ve çevreyi fazla kirletmeme konusunda duyarlı kılmaktan başka bir şey değildi.

Nitekim, İlçe Hıfzısıhha Kurulu da, gerektiğinde çöplerin YSE (Yol, Su, Elektrik) Şubesinin resmi araçlarıyla toplanması yolunda karar aldı.

Hürriyet Gazetesi – 18.07.1979 (Grev, bu tarihte bir gün önce son bulmuştu)

Bir gün erkenden Ankara'ya, işçilerimizin üyesi olduğu Genel İş Sendikasının Genel Merkez yetkilileriyle görüşmeye gittim. Yanımda Şube Başkanının muhalifi, Sendikanın eski sekreterini de götürdüm. Aslında, Sendika Genel Merkez yetkililerinden de, Belediyelerin içinde buldukları dar boğazlar konusunda, daha anlayışlı davranışlar beklemiyordum.

Çünkü, bir önceki döneme ait toplu sözleşme görüşmelerindeki uzlaşıl-mayan kimi maddeler için, iki yıl önce Ankara'ya gidip, Genel İş Sendikasının Genel Merkez yöneticileriyle bir araya gelmişim. İşçiler için, Safranbolu dışına çıktıklarında 90 lira yolluk isteniyordu.

Kendilerine 1.dereceden aylık alan memur konumundaki, iki fakülte me-zunu Belediye Başkanı olarak 6245 Sayılı Harcırah Kanunu, bana 50 lira yolluk gündeliği öngörürken, Ankara'ya yanımda işçi statüsündeki bir şoförle geldiğim-de, ona da benim gibi 50 lira ödenmesini önererek, 90 lira yolluk verilmesinin doğru olmayacağını söyleyince "siz de okumasaydınız da, işçi olsaydınız" yanıtı-nı almıştım. Bu yanıt, toplu iş sözleşmelerinde Sendikaların üst yöneticilerinin görüşme düzeyinin ne olduğunu göstermeye yetiyordu.

İki yıl önceki bu deneyimime karşın, yine de Sendikanın Genel Merkez yetkilileriyle görüşmede fayda olabilir diye düşündüm. Genel merkez yöneticileri, gelecek sendika seçimlerinde desteğinden yoksun kalmamak için olsa gerek, Karabük Şube Başkanından yana tavır içinde kaldılar. Görüşmelerden olumlu bir sonuç çıkmadı.

► GREVCİLERLE DAYANIŞMA

Grevde iki hafta geçirilmiş, üçüncü haftaya girilmişti. Bu süre içinde, ken-dilerine demokratik kitle örgütü adını veren kimi gruplar ile CHP içinde Belediye Başkanı olarak bana muhalif kişiler, işçilerle dayanışma içersinde olduklarına

ilişkin demeçler veriyorlar, grev çadırlarına yaptıkları ziyaretleri sıklaştırıyorlar ve getirdikleri yiyecekleri işçilere ikram ediyorlardı.

Yerel basında, işçilerin “hak grevi” yaptıklarına ilişkin manşetler yer alıyordu. Oysa hak grevi için, imzalanmış ve yürürlüğe girmiş bir toplu sözleşmedeki hakların, işveren tarafından yerine getirilmemiş olması gerekirdi. Safranbolu Belediyesi’ndeki gibi, toplu sözleşme görüşmelerinde isteklerini kabul ettiremeyen işçilerin grevine, hukuk literatüründe “*menfaat grevi*” adı verilirdi.

► YENİ ÖNERİLERLE GREV SONA ERİYOR

İşçilerden bir bölümünün greve belirli bir noktada son verme isteğinde olduklarını seziyordum. Önce ilk yıl da, ikinci yıl da gündeliklere ayrı ayrı brüt 100'er lira zam önerdim. Ardından her yıl 700 lira yakacak yardımı, bir ton kömür ve 300 lira aile yardımı verileceğini duyurdum. Sendika direniyor, anlaşmaya yanaşmıyordu; işçiler grev nedeniyle parasızdı, onlar için sendikanın verdiği harçlığın anlamı olamazdı.

Son bir öneri olarak toplu sözleşme hemen imzalanırsa, işçilerin grevde geçirdikleri 17 güne ait ücretlerinin de, sanki işte çalışmışlar gibi ödeneceğini bildirdim. Sendika Başkanı yine yanaşmıyordu. Grevdeki işçiler Başkanlarını zorladılar. İşçiler alabileceklerinin azamisinin verildiği kanısındaydılar. Sendika Başkanı yukarıdaki koşullarla toplu sözleşmeyi, nihayet 16.07.1979 akşamı saat 20.00'de imzalamak durumunda kaldı.

O akşam işçilerle birlikte Arslanlar Belediye Lokalinin üst katında, herkes kendi hesabını ödemek kaydıyla toplu yemek yenildi. Yemek sonrası sadece temizlik işçileri değil, fen işlerinde görevli olanlar dahil, çok sayıda işçi, Belediye'nin kamyonlarının hepsini kullanarak, çöp toplamaya çıktılar. Sabaha kadar şehir tertemiz olmuş, sabahleyin Belediye otobüsleri de seferlerine başlamıştı.

“Safranbolu'da Zaman” Gazetesi aylık olarak yayınlandığından, grevin sona erdiğini gecikerek de olsa, manşetten bildiriyor (06.08.1979)

17 Temmuz 1979 sabahı Safranbolu'da yaşam normale döndü. Bunda Belediye işçilerinin önemli bir kısmının memleketseverliklerinin ve nerede durmaları gerektiği bilincinde olmalarının önemli payı vardı. Karşit partilerden ve kendi partisi içinden Belediye Başkanına muhalif olanlar, ellerinden oyuncağı alınmış çocuk gibi oldular. Beklemedikleri bir anda ve Belediye Başkanı yıpratılmadan

grev sona ermişti. Yürürlüğe giren yeni toplu sözleşme, Belediye'ye yıllık 6 milyon lira ek yük getiriyordu. Bakanlıkça onaylanan otobüs tarifesi 17.07.1979 günü uygulamaya konuldu.

Ankara Belediyesi'nden sonra, otobüs tarifesi onaylanan ilk Belediye, bizimkiydi. Şehir içi tam 500 kuruş, öğrenci 250 kuruş olmuştu; elektrik tarifesinin yanı sıra su ve mezbaha ücretlerinde de artışa gidildi. İster istemez ek giderler halka yansdı.

Bu arada, Maliye Bakanlığı'ndaki yerel yönetimlere yardım fonundan da 2 Milyon lira gönderildi. Böylece toplu sözleşmenin öngördüğü ilave ödemeler karşılanmaya çalışıldı. Grev uygulanan başka kurumlardaki kötü örneklerin aksine, çalışma barışı kısa sürede yeniden tesis edildi. Belediye işçileri eskisi gibi özverili çalışmalarına devam etti.

C- YOKLAR VE KUYRUKLAR DÖNEMİ

05.06.1977 tarihinde yapılan milletvekili seçimlerinde % 42 oranında oy alan CHP'nin Genel Başkanı Bülent ECEVİT tarafından kurulan Hükümet, TBMM'den güven oyu alamayınca, Süleyman DEMİREL, siyasal literatürümüzde "2. MC Hükümeti" (AP, MSP ve MHP ortaklığında koalisyon) denilen hükümeti kurmuşsa da; 11.12.1977 tarihinde yapılan yerel seçimlerde 67 İl Belediye Başkanlığından 15'ini AP, 10'unu diğer partiler ve bağımsızlar alırken, 42'sini kazanan CHP'nin, verdiği gensoru ile bu hükümet düşürülmüştür.

Cumhuriyet tarihinde gensoru ile düşürülen bu ilk Hükümetten sonra, Cumhurbaşkanı Fahri KORUTÜRK, 450 kişiden oluşan Millet Meclisi'nde 213 koltuğa sahip bulunan CHP'nin Genel Başkanı Bülent ECEVİT'i, tekrar Hükümeti kurmakla görevlendirdi. Sayın ECEVİT yeni Hükümeti, AP'den ayrılan bağımsızların desteğini almak ve bunlardan 11'ine Bakanlık vermek suretiyle kurabilmiş ve 3 üncü kez Başbakan olmuştu.

Siyasal literatürümüzde bu Hükümet, Sayın ECEVİT'in bağımsız milletvekilleriyle görüşmeler yaptığı yerin adından esinlenerek, "*Güneş Motel'i Hükümeti*" olarak adlandırılır. Ayrıca, 1978 yılı başından, Ekim/1979'a kadar 22 ay görevde kalan bu Hükümet, ne yazık ki, Türkiye'nin her yerindeki yoklar, kıtlıklar ve kuyruklarla anımsanır.

► TANZİM SATIŞLARI BAŞLIYOR

1978-79 yıllarında başta akaryakıt olmak üzere, yağ ve sigara en çok yokluğu çekilen maddelerdi. Tüm belediyeler ve bu arada Safranbolu Belediyesi gibi, Başkanı iktidardaki partiden olanlar, bunalımı hafifletebilmek için yoğun çaba gösteriyorlardı. Bu amaçla tanzim satışlarına başlanmıştı.

Safranbolu'da Belediye olarak tanzim satışları için, bir döner sermaye oluşturuldu; muhasebesi ayrı tutuluyordu. Odun, kömür, çimento, inşaat demiri, bitkisel yağ ve sigara tanzim satışlarıyla halka ulaştırılmaya çalışılıyordu.

► KARABORSA VE İSTİFÇİLİKLE SAVAŞ

Piyasada yokluğu ve darlığı çekilen ihtiyaç maddelerini saklayan istifçiler ile karaborsa fiyatından satanlara karşı önlemler alınıyor; polis ve belediye zabı-

tası her iddiayı, her ihbarı değerlendirip, gerektiğinde C.Savcılığına suç duyurularında bulunuyordu. Bu arada ilginç olaylar da yaşanıyordu.

Bir gün Belediye zabıtası, Bağlar Kavaklar'da oturan bir hemşehrimizin garajına, damadının yağ stokladığı ihbarını alır, hemen mahalline gidilir, garaj açtırılır, bomboştur, asılsız bir ihbar olduğu anlaşılır. Bu olanlardan henüz haberdar olmadığım bir sırada, garajında arama yapılan kişi telefonla beni arar ve “*Sen bana niye haber vermedin; ya garajımda bir şey bulunsaydı, benim halim ne olurdu?*” der.

Aramayı bildirseydim, aramanın bir anlamı kalmayacağını ve üstelik görevimi kötüye kullanarak suç işlemiş olacağımı anlatmaya çalışsam da, dinletmem; “*bunun hesabını verirsin*” tehdidiyle telefon kapanır.

Bir başka olay da şöyleydi. Karayolları Kastamonu Bölge Müdürlüğü'nde çalışan ve Asmazlar Bahçesi'nden Beybağı yolunu açarken Belediye'ye çok önemli hizmetleri olan bir dozer operatörü, eşinin memleketinin bulunduğu ve senelik iznini geçirdiği Balıkesir yöresinden dönerken, beraberinde birkaç büyük teneke, ev yapımı zeytinyağı getirir; Kıranköy'de kendi oturduğu eve ya da bir yakınının evine indirirken görürler ve polise ihbar ederler. Yargı kararıyla tutuklanır, cezaevine götürülür.

Bu aşamada bana haber verildi, çok üzüldüm; ziyaretine gittim. İzinden dönerken kendisinden zeytinyağı getirmesini isteyen yakın arkadaşları ile kendi evinin ihtiyacı için getirdiğini öğrendim. Doğru söylediğine inandığım ve Karayolları personeli olarak Belediye hizmetinde özverili çalışmaları olduğu için ilgilenmek zorunluluğu duyarak yardım etmeye çalıştım. Bir sonuç alamadım. Epey bir süre tutuklu kaldı; bana da, partime de küstü.

► YAĞ YOKLUĞU KİMİN SORUNU ?

En büyük kıtlık, katı ve sıvı bitkisel yağda söz konusuydu; Belediye olarak tanzim satışları için yağ bulmakta çok zorlanıyorduk. Adana MARSA'dan ve İzmir TARIŞ'ten yağ getirtmekte bir ara çok zorlandık. Parasını havale etmemize ve günlerce beklememize karşın yağ gönderilmiyordu.

1979 yılı Ramazan ayı gibi özelliği olan günlerdi. Bir akşam televizyonda CHP'li Ticaret Bakanı Teoman KÖPRÜLÜLER'in Ankara'da da yağ sıkıntısı olmadığını söylediğini duydum. Ankara parlamenterleri olan Sayın Bakan, herhalde her yeri Ankara gibi sanıyordu.

Sabah erken Ankara'ya gitmek üzere yola çıktım. Ankara'da doğru Ticaret Bakanlığı'na gittim, Bakan seyahatleydi, yağ üretimi yapan TARIŞ ve benzeri Tarım Satış Kooperatifleriyle ilgilenen Genel Müdür de yoktu, Genel Müdür Yardımcısının yanına girdim. TARIŞ nezdinde ilgi ve yardımlarını rica ettim. “*Saf-ranbolu'da yağ olmaması benim sorunum değil*” dedi. Ben, akşam televizyonda kendi Bakanları Türkiye'de yağ sorunu olmadığını söylediğine göre, yağla ilgilenmenin Bakanlıklarının görevi olması gerektiğini söyleyince, “*Onu da git Baksana sor, niçin öyle demiş, öğren*” yanıtını aldım.

— Çok zor bir durumla karşı karşıya kalmışsınız; nasıl tepki gösterdiniz?

— Kan beynime fırladı, herhalde Bakanına ve Bakanının partisine karşıt görüşlü, siyasal eğilimlerini hizmete yansıtan tipik bir bürokrata çatmıştım. “*Ne kimin so-*

runu, kimden ne sorulur; bunları senden öğrenecek değilim” diye hışımla yerimden kalktım. Kendimi sokağa zor attım.

Belediye Başkanlığı dönemimde kamu kurumlarıyla olan ilişkilerimi hep, yetkili memurlar düzeyinde tutmayı ilke edinmiştim. Siyasal kimliğimi öne çıkarılmayı doğru bulmuyordum. Ancak bu kez, sorunu siyasal açıdan ağırlık koyarak çözmekten başka çare göremiyordum. Belediye otobüs ve elektrik tarifesini, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Deniz BAYKAL’a çıkararak nasıl onaylatmışsam; yine benzer bir yönetime başvurmalıydım.

Hemen Çevre Sokak’taki CHP Genel Merkezi’ne gittim; yakın ilişki içerisinde olduğum, Hukuk Fakültesi’nden hocam, Ankara Senatörü, Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Uğur ALACAKAPTAN’dan yardım istemeyi düşündüm. Henüz gelmemişti. Diğer Genel Sekreter Yardımcısı Orhan BİRGİT yerindeydi, 10 ton yağ parasının, 20 günü aşkın bir süre önce Bankaya yatırılmasına karşın, TARİŞ’in Sayın Başbakanın seçim çevresindeki Safranbolu’ya yağı göndermediğini anlatarak, Ticaret Bakanlığı nezdinde ilgilerini rica ettim.

Dudağının ucunda, külü uzamış sigarasıyla beni dikkatle dinleyen Sayın BİRGİT, *“ben TARİŞ’le konuşayım”* dedi ve özel kalemine İzmir’i, Genel Müdürü aramalarını söyledi. Şehirlerarası görüşebilmek için PTT (03)’e yazdırıp saatlerce beklenirken, o sırada büyük kentlerde yeni oluşturulan ve hemen görüşmeyi sağlayan telefon sistemi sayesinde İzmir iki dakika içersine bağlandı.

Orhan BİRGİT *“Safranbolu’nun yağını hemen şimdi gönderin”* dedi ve telefonu kapatırken bana döndü, *“merak etmeyin, derhal yola çıkaracaklar”* müjdesini verdi. Teşekkür ettim, *“atlatırlar mı acaba”* diye düşünmekten de geri kalmadım. Aynı gün öğleden sonra Safranbolu’ya döndüm.

Ertesi sabah saat 8.00’de Belediye’ye geldiğimde, arkadaşlar bir kamyon yağın eski itfaiye binası önünde olduğu haberini verdiler. Ramazan ayında sıkıntı içindeki halkın, yağ alabilmek için sıraya girmeye başladığını da söylediler. Her gelene verildiğinde, yağ yetiştirmek mümkün olmadığından, yağ dağıtımında daha önceki dağıtımlardaki yöntem uygulanacaktı.

Yağ almak isteyenler elektrik makbuzlarını gösteriyorlar ve makbuzdaki abone numarası, tüm elektrik abone numaralarının yazıldığı listeye işaretlenerek, aynı evden birden çok kişinin yağ almasının önüne geçiliyordu. Ailedeki birey sayısı dikkate alınamamakla beraber, sakıncası en az yöntem de buydu.

► YAĞ KUYRUĞUNDA BAYGINLIK VE SALDIRI

Gelen 10 ton yağ, aile başına 2’şer kilodan 5.000 ailenin gereksinimi karşılayacak ve dolayısıyla Safranbolu’nun o tarihlerdeki nüfusuna göre yeterli olacaktı; ne yazık ki köyleri dikkate alamıyorduk. Dağıtım yeri önünde büyük bir kalabalık oluştu; düzeni sağlamak ve kargaşayı önlemede polis’ten yardım istendi. Halkın sıraya sokulması çok zor oldu; bu yüzden dağıtım geç başladı.

Dağıtıma ben de nezaret ediyordum. Çok sıcak bir yaz günüydü; sırada bekleyen bir kadın bayıldı, hemen yardımına koşuldu. Bu sırada kim olduğunu bilmediğim bir başka kadın *“senin karın, bizim gibi burada sıraya girmiyor, nedir bizim çektiğimiz bu çile?”* diyerek üzerime yürüdü; etraftan engel oldular.

Doğruydu, benim eşim sıraya girmiyordu ama bu özel bir ayrıcalık değildi. Aynı ayrıcalığa işçi, memur tüm Belediye personeli ile Belediye Meclis üyeleri de sahipti. Ancak herkes gibi, onlar da, Belediye Başkanı da, parasını ödeyip, sadece 2 kilo yağ alıyorlardı.

Lakin bunun böyle olduğunu kimseye anlatmak mümkün değildi. Bir işçi kooperatifince yaptırılan ve kiracı olarak oturduğum sitede komşular eşime gelip, *“hiç yağımız kalmadı, Belediye Başkanının evinde yağ vardır, parası karşılığı ne olur iki paket yağ verin”* diye yalvardıklarını öğrenince, çok üzülüyordum.

► SİGARA DA YOK !

Sigara da bulunmuyor, Tekel'in bayilere verdiği sigara hemen yok oluyordu. Tekel Müdürü İbrahim CEBECİ ile görüşerek, sigaranın da Belediyece tanzim satışları yoluyla tiryakilere ulaştırılmasında anlaştık. Belediye binasının alt katında satış yapılıyordu.

O yıllarda kentlerin yakacak kömür gereksinimleri için “Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi” Belediyelere kömür tahsis eder, kömürü Belediyeler satar ve dağıtırdı. Zonguldak maden kömürünün, sadece sanayide kullanılması uygulamasına geçilmesi üzerine, halkın yakacak gereksinimi için Safranbolu'ya Soma linyiti tahsis edildi.

Soma kömürünü, kamyon ve TIR'larla Safranbolu'ya taşımak üzere açılan ihaleyi kazanan Fikri KAVSA bir gün yanıma gelerek, *“Soma'da araçlara kömür yükleyen işçiler, parası karşılığı sigara istiyorlar, sigara getirenlerin araçları hemen yükleniyor, ben çok bekliyorum. Belediye'nin sigara satan görevlilerine söyleyin de bana biraz sigara satsınlar, kömürün bir an önce gelmesini ve halka dağıtımını sağlayalım”* dedi.

Safranbolulu tiryakiler birkaç kilo sigaradan yoksun kalabilirlerdi ama Safranbolu'ya kömürün gecikmeden gelmesi çok daha önemliydi. O yıllarda aşırı bir sigara tiryakisi olmama karşın, bu öneriyi uygun buldum.

► AKARYAKIT KUYRUKLARI

Bir başka çok önemli sorun, akaryakıt darlığıydı. Benzin istasyonları önünde, geleceğini duydukları akaryakıt tankerini bekleyenlerin taşıtları, saatler boyu uzun kuyruklar oluşturur, çoğu kez geceden sıraya girilirdi.

Belediye araçlarına ve özellikle şehir içi otobüslerine mazot sağlamada da büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalınıyordu.

Bu sıkıntıya çare olarak, Demir Çelik Fabrikalarına çok büyük bir tank yaptırıldı, Belediye otobüs garajına yerleştirildi, İzmit rafinerisinden Belediye adına ve hesabına akaryakıt getirtilip, bu özel tank'a boşalttırılarak Belediye araçlarının yakıtsız kalmaması sağlandı.

Ayrıca, akaryakıtsızlıktan seferlerini iptal etmek durumunda kalacaklarını bildiren şehirlerarası otobüs firmaları yetkililerinin ve örneğin Karabük Güven firmasından Mebus Mehmet'in (Mehmet BURHAN) telefonu üzerine, bir tür kamusal hizmet olacağı için, birkaç kez otobüslerine, bedeli karşılığı Belediye tankından akaryakıt verildiği de oldu.

—Bu yokluk dönemi ve kuyruklar nasıl son buldu?

— Sayın ECEVİT'in ve dolayısıyla CHP'nin, Hükümetten çekilmesiyle son buldu. 14.10.1979 tarihindeki Senato üçte bir yenileme seçimleriyle birlikte yapılan Milletvekili ara seçimlerini DEMİREL'in partisi 5-0 kazandı. Seçmen iradesine saygının çok güzel bir örneğini sergileyen Bülent ECEVİT hemen istifa etti. Kasım/1979'da 6 ncı DEMİREL azınlık Hükümeti kuruldu.

Aradan yıllar ve köprülerin altından çok sular geçtikten sonra Sayın DEMİREL, 24.10.1991 tarihinde yapılan seçimler sonrasında 7nci ve son kez Başbakan olacak ve "ben Başbakanlık'tan altı defa gittim, yedi defa geldim" diyecek; Turgut ÖZAL'ın vefatından sonra da, Erdal İNÖNÜ'nün ve partisinin desteğiyle, 1993 yılında 9 uncu Cumhurbaşkanı olacaktır.

► YOK'LAR VE KUYRUKLAR SON BULUYOR

Süleyman DEMİREL'in azınlık Hükümeti döneminde, "İstikrar tedbirleri" olarak adlandırılan ünlü 24 Ocak 1980 kararları alındı. Bu kararların mimarı, ileri-ki yılların Başbakanı ve Cumhurbaşkanı Turgut ÖZAL'dı. Başbakanlık Müsteşarı olmuştu; Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı'na da vekalet ediyordu. Aralık/1979'da doların, T.C. Merkez Bankası'nca belirlenen kurunun çok üstünde, 24 Ocak 1980 kararlarıyla 1 Dolar, 70 lira oldu.

Her türlü mal ve hizmetler zamlandı. KİT ürünlerine de büyük oranlı zamlar yapıldı. Zamlar gelmiş, yoklar gitmişti; kuyruklar bitmişti. Uygulanan istikrar programı, IMF'nin istekleri doğrultusunda hazırlanmıştı. Böylece, gelecek yıllarda çok tartışılacak liberal bir ekonomi anlayışı, ülkeye egemen oluyordu.

ÖNCE 1 DOLAR 70 ve 1 MARKA FİYATLAR SERBEST VE ZAMLAR GELDİ

ZAM YAPILAN MADDELER

- Gazete kâğıdının kilosu 9 liradan 40 liraya çıktı
- Kömüre yüzde 100 zam yapıldı
- Demir-çeliğe yüzde 50 zam geldi
- Çimentonun tonu 3 bin 500 lira oldu

AKARYAKIT	ESKİ	YENİ
PETROL	100	100
UNLON	20	20
NÜFUSPOLON	20	20
KOM-BACIM	20	20
MOTOLIN	10	20
GAZOL	10	20
FUEL-OL	10	20
TOPGAZ	10	20

ZAMLAR SÜRÜYOR,

YENİ ZAMLAR

OKIYE ZAM %75

SİGARAYA ZAM %37

	ESKİ	YENİ
Yeni Raki (Büyük)	180	250
Kalıp	180	200
Alibeyaz	200	300
Filtreli sigara (Üzüm)	20	27,50
Filtreli sigara (Kosa)	15	20

TREN BİLETİNE ZAM %175

	ESKİ	YENİ
Ankara-İstanbul (Pulman)	110	300
İstanbul-Tekirdağ	150	400
Tekirdağ	120	1500
İstanbul-Karabük 1. Mevki	225	600
Erzurum-İst. Doğu Ekspresi	215	500

ŞEKERE ZAM %35

Milliyet Gazetesi- 26 Ocak 1980

Milliyet Gazetesi-27 Ocak 1980

24 Ocak 1980 Kararlarından sonra Milliyet Gazetesi'nin manşetleri

Yurt dışı çevreler kredi musluklarını açmış, "70 cent'e muhtaç" denilen Türkiye'de döviz bollaşmıştı. 1980'nin ilk aylarında piyasada akaryakıt ve yağ kıtlığı kalmadı. Artan fiyatlardan yakınmalara aldırış edilmiyordu; "en pahalı mal, piyasada bulunmayan, satılmayandır" denirdi; demek doğrudu.

Yağ fabrikatörleri, kış ortasında yağ ham maddesini nereden buldular da, fabrikalarını çalıştırıp, piyasayı yağa boğdular sorusunun tek doğru bir yanıtı var-

dı. O da, bir önceki ECEVİT Hükümetini güç durumda bırakmak için üretim yapmadılar denilmesiydi.

Aslında iş adamları sol tantanlı bir hükümet istemiyorlardı. Daha önceleri vergilendirilmeleri düşünüldüğünde kuyumcuların, benzerine hiç rastlamadık biçimde, günlük gazetelere çarşaf çarşaf ECEVİT Hükümetini karalayan ilanlar vermeleri de aynı nedendendi.

D- BELEDİYE OTOBÜSLERİNİN KARABÜK SEFERLERİ

Safranbolu - Karabük arasında ulaşım çok önceleri otobüslerle sağlanırken, daha sonra otobüslerin yerini minibüsler almış, Çarşı'dan ve Bağlar Arslanlar'dan Karabük'e karşılıklı düzenlenen minibüs seferleriyle, Safranbolu'da oturanların Karabük'le ilişkileri devam ettirilmiştir.

Bağlar ile Karabük arasında yolcu taşıyan minibüslerin, kalkış durağının Bağlar'da Arslanlar olması ve dönüşte de yolcularını yine Arslanlar'da bırakması hep yakınma konusu olurdu. Oysa, Arslanlar, Bağlar'ın merkezi değil, bir uç noktasydı. Bağlar'ın merkezi Köyiçi kabul edilirdi.

Arslanlar-Kavaklar-Köyiçi yolu genişletildikten, yol düzgün bir konuma getirildikten ve Köyiçi'nde de Kurtuluş Meydanı adı verilen alan açıldıktan sonra, minibüsçülere 1975 yılında Bağlar'da yolcularını Köyiçi'ne bırakmaları ve Karabük yolcularını oradan almaları bildirildi; kabul etmediler.

► MINİBÜŞÇÜLER DİRENİŞTE

Bağlar'da oturanlara kolaylık sağlamak amacıyla, Belediye olarak sabah ve akşam Köyiçi'nden Karabük'e otobüs seferleri düzenleyince minibüsçüler direnişe geçtiler. Gündüzleri Karabük'e sefer yapmayı, arabalarını kenara çektiler. Direnişin başladığı gün Karabük'te işi olup da araç bulamayanların Belediye'ye olan haksız tepkilerini hiç unutamam.

Sürekli telefon ediliyor, minibüslerin Karabük seferlerini durdurmuşuz sanılıyordu. Belediyenin böyle bir yetkisi yoktu. Minibüsçüler kendi iradeleriyle direnişte olduklarına göre, halkın tepkisi, onlara yönelik olmalıydı.

Minibüsçüler Belediyenin kararlı olduğunu görünce, direnişi bir günden fazla sürdüremediler. Minibüsçüler Kooperatifinin yetkilileri geldiler, Bağlar yolcularını, Kavaklar yoluyla Köyiçi'ne kadar götürmeyi, bu yol güzergahında ve Köyiçi'nde bekleyen Karabük yolcularını da alıp Arslanlar'da sıradaki arkadaşlarının arabasına taşımayı kabul ettiler.

► BELEDİYE OTOBÜSLERİ KARABÜK'E SEFER YAPMAK ZORUNDA

Karabük-Safranbolu ulaşımında bir önemli sorun da, gece Karabük'ten Safranbolu'ya dönüşte yaşanılıyordu. Özellikle İl merkezi Zonguldak'a gidip, posta treninden gece 23.00 dolaylarında Karabük'te inenler, Safranbolu'ya gelmekte büyük güçlük çekiyorlardı.

Minibüs şoförleri ortalık karardıktan sonra genelde çalışmıyorlar, evlerine çekiliyorlardı. Bu konu birkaç kez Minibüsçüler Kooperatifi yetkilileriyle konuşuldu; minibüslerin gece nöbetleşe hizmet sunmaları hususunda görüş birliğine varılsa da, uygulamada olumlu bir sonuç alınamadı.

Belediye Başkanı Kızıltan Ulukavak'ın yeni bir hizmeti..

Safranbolu - Karabük arasında gece otobüsü seferleri başlatıldı..

Safranbolu Belediyesinin Karabük'e geceleri düzenlediği otobüs seferleri 16 Ocak Pazartesi gecesinden itibaren başlamıştır. Her gece yalnız gidiş-dönüş olarak programlanan otobüs seferi Çarşıdaki duraktan başlanmakta, saat 22,00 de kalkan otobüs, 22.15 de Bağlar'dan dolaşarak Misakimihli'ye inip Karabük'e girmektedir. Aynı otobüs gece saat 22,45 de Karabük'te Belediye sarayı karşısındaki duraktan hareketle Safranbolu'ya dönmektedir.

Belediye Başkanı Kızıltan Ulukavak'ın komşu İlçe Belediye Başkanı Sabahattin Oral'la diyalog kurarak başlattığı önemli sosyal hizmet iki İlçe halkı tarafından da büyük takdirle karşılanmıştır.

Kızıltan Ulukavak
— Hizmette başarının simgesi —

Safranbolu'da İLKSES Gazetesi (20.01.1978)

Bunun üzerine, geceleri saat 22.00'de Çarşı'dan kalkan otobüsün Bağlar'ı dolaşarak Karabük'e gitmesi ve Karabük'te Belediye karşısındaki duraktan da Safranbolu'ya dönmek üzere hareket etmesi kararlaştırıldı. Karabük Belediye Başkanı Sabahattin ORAL, Karabük'te duraklarını kullanma konusunda anlayış gösterdi ve uygulamaya 16 Ocak 1978 akşamı başlanıldı.

Halk çok memnun kaldı. Her sabah işyerlerine giden Safranbolulu Karabük esnafı ile Karabük'teki okullara devam eden öğrencilerden gelen yoğun talep üzerine, sabahları da Karabük'e bir sefer daha kondu.

Daha sonra Belediye işçilerinin grevi, sona erince, 23.07.1979'daki Belediye Meclisi'nin olağanüstü toplantısında, Karabük'e olan otobüs seferlerinin günde 5' e çıkartılması ve yolcu ücretinin de 10 lira olması kararlaştırıldı. Beklendiği gibi bu karar minibüsçülerin yoğun tepkisine neden oldu.

Had safhada akaryakıt sıkıntısı varken, kitle taşımacılığının 10-12 kişilik araçlarla değil, büyük toplu taşıma araçlarıyla yapılması en doğru yoldu. Safranbolu-Karabük arasında gereğinden fazla minibüs çalışıyordu. Birleşerek otobüslerle sefer düzenlemeleri önerisi dikkate alınmıyor, her şoför küçük de olsa, benim de aracım olsun istiyordu. Fazla akaryakıt kullanımı ve yolcu taşıma ücretlerinin sürekli artması konusunda duyarlı olmuyorlardı.

Ayrıca, Karabük dolmuşları Kıranköy'de inen yolcularının yerine, hem Çarşı ve hem de Bağlar istikametinde şehir içi yolcusunu da alıyorlardı. Oysa şehir içi yolcu taşımacılığı, 1580 sayılı Belediyeler Kanunu uyarınca Belediyelerin tekelindeydi; özel taşıtların şehir içinde yolcu taşımaları Belediye'den belirli bir harç karşılığı ruhsat almalarıyla mümkün olabilirdi. Karabük'e dolmuş seferi yapan minibüsçüler ise, şehir içi yolcusunu taşımaktan vazgeçmiyorlar; harç ödeyip ruhsat almağa da yanaşmıyorlardı.

Belediye Meclisi'nin Şubat/1980'deki olağan toplantısında, yoğun talep üzerine, Karabük'e günde 5 kez yapılan otobüs seferlerinin 7'ye çıkartılmasına karar verildi. Ancak, bu yeni uygulama büyük olaylara neden oldu.

► MINİBÜS ŞOFÖRLERİNİN TAŞKINLIKLARI

Minibüsçüler 28 Şubat 1980 günü direnişe geçtiler, araçlarını çalıştırmadılar, halkın tepkisini beklediler. Oysa halk, tarifesi düzenli ve rahat bir yolculuk yaparak Belediye otobüsleriyle Karabük'e gitmekten çok hoşnuttu. Belediye otobüsleri de direniş devam ettikçe, Karabük'e sürekli sefer yaptı.

Direnişteki minibüs şoförleri Kıranköy'de gece gündüz lastik yakıyorlar, Belediye şoförlerini korkutuyorlardı. Bu yüzden Belediye otobüsleri Karabük'e güvenlik güçleriyle birlikte gidip dönmek zorunda kaldılar.

Direnişin ilk gününün gece yarısı çok sayıda minibüs şoförü, oturduğum Mithatpaşa Sitesi'ne taşıtlarıyla birlikte geldi. Silahlar atıldı, sürekli kornalar çalındı. Sitenin içinde sarı renkli Anadol marka arabamı aradılar, arabam başka yerde saklıydı. Şehrin her tarafından duyulan, ayyuka çıkan gürültü, patırdı ve silah sesleri üzerine, aynı Sitede oturan üst rütbeli bir emniyet görevlisinin tepki göstermesini bekledim, hiç orali olmadı.

— Korkmadınız mı, kendinizi korumak için nasıl bir önlem aldınız?

— Korkmaz olur muyum? Emniyet Amirliğini aradım, telefona çıkan polis, "*ben burada yalnızım, burayı bırakarak, gidip hiçbir olaya müdahale edemem*" dedi. Bana küfürler ediliyor, tehditler savruluyordu, evimi basacakları kaygısına kapıldım. Sanırım, benim hangi blok, hangi dairede oturduğumu belirleyememişlerdi; hepsinin sarhoş olduğu anlaşılıyordu.

Tabancamı elime aldım, namluya mermiyi sürdüm, şarjöre yerleştiklerimden arta kalan, mermileri pijamamın cebine doldurdum. Oturduğum dairenin kapısını kırıp içeri girerlerse, ayaklarına ateş ederim diye düşünüyordum. Nümayiş 15-20 dakika devam ettikten sonra, ayrıldılar. Ertesi günler Belediye otobüs seferlerinin durdurulması için uğraşlarına devam ettiler; sonuç alamayınca direnişi bıraktılar.

Bu olaydan üç ay sonra Belediye Meclisinin Haziran/1980'deki olağan toplantısı için hazırladığım bir yıllık faaliyet raporunda, Karabük seferlerine ilişkin kararın yürürlükten kaldırılması amacına yönelik girişimler karşısında, hangi siyasal kanada mensup olurlarsa olsunlar Belediye Meclisimizin tüm üyelerinin gösterdikleri duyarlılık ve dayanışmaya teşekkür ettim.

Meclis üyelerinin aldıkları karardan dönüş yapmamalarının, halk yararına alınan kararlarda Belediye yönetiminin yalnız bırakılmamasının mutluluğuna değindim. Bu uygulamayı, çok uzun yıllar Safranbolu'da her kesimden hemşehrimiz hep şükran ve takdirle yadetti. Ancak, Safranbolu Belediyesi, önce şehir içi otobüs işletmeciliğinden sonra, Karabük'e olan otobüs seferlerinden vazgeçmiş bulunuyor. Bir çok il merkezinden bile çok önce, 1940'lı yıllarda başlattığı otobüs işletmeciliğinden Safranbolu Belediyesi'nin 2000'li yıllarda vazgeçmiş olması, toplu taşımacılık ve kamusal hizmet açısından, herhalde tartışma dışı kalmaması gerekli bir konudur.

— 1980'lere gelirken Safranbolu'nun çeşitli anarşik olaylara sahne olduğunu biliyoruz. Herhalde bunlardan da söz etmek isteyeceksiniz.

— Hiç kuşkusuz, onları anlatmamak, untabilmek ne mümkün? Görev döneminin son yıllarında olduğu için, onlardan söz etmeyi de en sona bıraktım.

E- SAFRANBOLU'DA ANARŞİK OLAYLAR

Türkiye'de 1980 öncesinde siyasal gruplaşmaların ortaya çıkardığı olumsuzluklar Safranbolu'yu da etkisi altına almıştı. Önce büyük kentlerde ve özellikle yüksek öğrenim gençliği arasında başlayan sağ ve sol gruplaşmalar, dövüşüp vuruşmaya ve öldürmeye kadar varan boyutlara ulaşmıştı.

Bir yanda Marksist-Leninist düşüncenin tüm fraksiyonları aşırı sol yelpazeyi oluşturuyor; CHP ise, ortanın solu politikasıyla bunlardan uzak kalabilmenin uğraşı içinde bulunuyordu. Öte yanda ise, milliyetçiliği tekellerine almış ya da dinsel öğeleri de milliyetçilikle birleştirmiş faşist veya teokratik bir düzenin özlemini çekenler vardı.

Bir tarafta "*tek yol devrim*" diyenler, öbür tarafta "*bana milliyetçiler de adam öldürüyor dedirtemezsiniz*" diyenler... Bir yanda sol ve sağ kamplaşmada, uzlaşma anlayışından yoksun politikacılar ve öte yanda onların etkisinde birbirinin düşmanı, silahlı gençlik grupları...

Türkiye'nin bu genel görünümü, Safranbolu özeline de yansımış ve özellikle 1980'lere yaklaşırken Safranbolu da, kimi olumsuzlukların sahnelendiği yurt köşelerinden biri haline dönüştürülmüştü.

CHP'li gençlere ve özellikle CHP Gençlik Kolu yöneticilerine, sürekli ATATÜRK ilkeleriyle özdeşleşmiş CHP'nin sosyal ve siyasal çizgisinin dışına çıkmamalarını, ortanın solu anlayışını yetersiz bulan aşırı sol düşünce yandaşlarını aralarına almamalarını, karşıt gruplarla hiçbir çatışmaya girmemelerini, geceleri zorunlu olmadıkça dışarı çıkmamalarını öğütlüyordum. Böyle davranmazlar da başları derde girerse, yetkili merciler nezdinde kendilerine arka çıkılmasını beklememelerini söylüyor; söz dinlemeyen gençlerin de babalarını arayıp, çocuklarına sahip çıkmalarının gereğini anlatıyordum.

CHP İlçe Başkanı Hikmet TURGUT ve yönetim kurulu üyeleri de, genelde aynı düşünceleri paylaşıyordu. Böylece CHP'li gençlere bütünüyle hakim olunabildiği iddia edilemese de, 12 Eylül 1980 Harekatı sonrasında, bu gençlerin 12 Eylül öncesindeki davranışları, askeri ve adli mercilerde, genel olarak herhangi bir kovuşturma konusu yapılmadı.

Benzer tutum ve anlayışı, ne yazık ki Safranbolu'da herkes benimsemiş değildi. Özellikle eğitim öğretim kurumlarının yöneticilerinin, kolaylıkla etkileri altına alabildikleri gençleri, kendi düşünceleri doğrultusunda yönlendirmeleri önemli sorunlar yaratıyordu. Bu arada çoğu kez, Karabük'ten ve Beşbinevler'den gelen kimi kişi ve gruplar, Safranbolu'da olayları alevlendirerek, Safranbolulu gençleri birbirleriyle karşı karşıya getirip aradan çekiliyorlar, kim oldukları bilinmediğinden yakalanmaları ve haklarında yasal kovuşturma yapılması olanağı da bulunamıyordu.

Safranbolu'da karşı karşıya kalınan anarşik olayları, olabildiğince kronolojik bir sıralamayla şöyle özetleyebilirim.

► BİR GENÇ ÖLDÜRÜLÜYOR

Arslanlar'da Kültür Derneği'nin bir binası vardı. Bu binanın yapımı, Safranbolu Mimarlık Değerleri ve Folklor Haftaları'nda önemli işlevler üstlenmiş Safranbolulu üniversiteli gençlere, okuma ve dinlenme mekanı sağlamak amacıyla,

Belediye Meclisi'nin 08.06.1976 tarihli toplantısında, uygun bulunmuştu. Bina-
nın, Avukat Ali KALAFATOĞLU'nun inşaatından arta kalan malzemelerle, Bele-
diye arsasına geçici olarak ve işgaliye resmi alınarak yapımına izin verilmişti.

Ancak binanın yapımından bir yıl kadar sonra, Dernek yönetiminin Saf-
ranbolulu olmayan gençlerin eline geçtiği; Safranbolu yerlisi ailelerin, herkesin
bildiği tanıdığı çocuklarının dernekte etkinliklerinin kaybolduğu ve onların yerine
aşırı sol düşünceli gençlerin yönetime egemen oldukları duyuldu.

25 Ekim 1978 günü akşam üzeri Arslanlar sahasında top oynayan genç-
ler üzerine, sağ görüşlü oldukları söylenen 10 kadar gençten oluşan bir grup ta-
rafından ateş açılır, top oynayanlar kaçıp, Kültür Derneği'ne sığınır. Saldırının
dernek binasına da yönelmesi üzerine gençler kaçıtır ve bu sırada Dernek Baş-
kanı Ali TÜRK arkadan tabancayla vurularak öldürülür.

Bu Safranbolu'da ilk ideolojik ve siyasal cinayettir. Emek Mahallesi'nde
oturan, Karadeniz kökenli bir ailenin çocuğu olduğunu öğrendiğim Dernek Baş-
kanı Ali TÜRK, ertesi gün çevre il ve ilçelerden gelenlerin katılımıyla düzenlenen,
yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı bir cenaze töreniyle defnedilir. Olaya karı-
şan bir kaç genç yakalanır.

► TÖB-DER BİNASINA SALDIRI

Ölüm olayından 20 gün sonra, Kurban Bayramı'nın 4. günü olan 14 Ka-
sım 1978 tarihinde Arslanlar başka bir olaya sahne olur. O gün sağ görüşlü
gençler Arslanlar sahasında kendi aralarında top oynarlar, marşlar ve sloganlar
söylerler. Sol görüşlü gençler de Kültür Derneği binasındadırlar.

Bu sırada aralarında nereden kaynaklandığını anımsamıyorum, bir olay
olur. Kültür Derneği binasındaki sol görüşlü gençler TÖB-DER (Tüm Öğretmenler
Birleşme ve Dayanışma Derneği) binasına kaçarlar. Peşlerinden gelen sağ görüşlüler
TÖB-DER binasına saldırırlar; sonra taş ve sopalarla Kültür Derneği binasını
tahrip ederler. Kıranköy'de de kimi sol görüşlü kişilerin işyerine saldırılar olur.

TÖB-DER binası sadece öğretmenlerin değil, ben dahil, kamu görevlile-
rinden ve halktan çok kişinin gittiği, dostlarıyla buluştuğu, görüştüğü ve oyun oyn-
nadığı bir yerd. Bunlardan biri olan ve saldırı sırasında TÖB-DER'de oyun oyn-
namakta bulunan İhsan ÖZTÜRK'ten daha sonra aldığım bilgiye göre, saldırı
olunca, tabanca sesleri üzerine orada bulunanlar, kendini yere atarak, masa alt-
larına yatmış ve ne olup bittiğini de anlayamamışlar.

Arslanlar'daki olayların ertesi günü sabahtan Kültür Derneği binasına git-
tim, cam çerçeve kırılmış, masalar sandalyeler parçalanmış bir haldeydi. İçerideki
duvarlar, o günlerin en soldaki örgütlerinden birine ait olduğunu öğrendiğim işa-
retler ve aşırı sol örgütlere ilişkin sloganlarla donatılmıştı. Binaya ilk kez giriyor-
dum, gördüklerimden şaşırılmışım.

Binanın arsasını gençlere tahsis ederken öngördüğümüz amaç dışında,
demek nelere araç olmuştuk. Belediye Mühendisini binayı incelemeye gönder-
dim, "mailli inhidam", yani yıkılmaya yüz tutmuş olduğunu bildirir rapor verdi. Ko-
nuyu Belediye Encümeni'ne sundum; o sırada yürürlükteki yasalara göre, böyle
binalar hakkında karar alma yetkisi bulunan Belediye Encümeni, Kültür Derneği
binasının yıkılmasına karar verdi.

Kararın ertesi günü, çevrede gerekli güvenlik önlemleri alındıktan sonra, sabahın erken saatinde Belediyenin iş makineleriyle bina yıkılmağa başlandı. Yıkıma ben nezaret ediyordum, molozlar Belediye kamyonlarıyla taşınarak, arsa iki yıl önceki haline dönüştürüldü. Bu yıkımla ilgili olarak, 21.11. 1978 tarihli "Safranbolu'da İLKSES" Gazetesindeki demecimde şu görüşler yer almıştı.

"...Safranbolu Belediyesi eylemli sola kaydığı kanısında olduğu grupları kendi mülkünde barındırmamaya özen göstermiştir. Eylemli sağa karşı da, yetkili ve ilgili mercilerin aynı duyarlılığı göstermesi halinde, Safranbolu'da sağ-sol ayırım ve çekişmesinin eylem alanından çıkıp, arzu edildiği şekilde fikir tartışması düzeyine ineceği inancındayız"

Beklenen duyarlılığı görmek olanağı bulunamasa da, Safranbolu Ülkücü Gençlik Derneği adına dağıtılan bir bildiriye Belediye'nin aldığı karar ve uygulamaya teşekkür ediliyor; ancak bildiriye ekli bir kağıtta da büyük harflerle "Katil TÖB-DER kapatılmalı" yazıyordu.

TÖB-DER Yönetim Kurulu suçlamaları şiddetle kınayan ve TÖB-DER'li öğretmen, öğrencisine silah kullanmayı değil; kardeşlik, dostluk ve barışı öğrettiğine yer verilen bir bildiri yayınladı.

► ÖĞRETMENLERE SALDIRI

Zaman zaman kısa bir süre sükunet olsa da, olaylar tırmanmaya devam ediyordu. Şubat ve Mart/1979 aylarında Yetiştirme Yurdu Müdür Yardımcısı Halil ÖNDER'in, Sadri Artuç Caddesi'ndeki evi iki kez kurşunlandı.

TÖB-DER binasına 23 Şubat 1979 gecesi, içerde oturanlar olduğu sırada ateş açıldı, bir hafta sonra da içerde kimse yokken yakılmak istendi. Bunun sonucu, TÖB-DER binasına dernek yöneticileri dahil kimse gidemez oldu.

Arslanlar'da TÖB-DER binasının bulunduğu, Bağlar İlkokulu'nun altındaki arsa Belediye'nindi. Bu arsanın üzerinde bir sosyal tesis kurulması amacıyla, mülkiyeti Belediye'de kalmak kaydıyla ve 1.000 lira bedelle TÖB-DER Safranbolu Şubesinin kullanımına bırakılmasını, Şube Başkanı Cemal ÜNAL'ın yazılı istemi üzerine, Belediye Meclisi 01 Haziran 1974 tarihli toplantısında karar vermişti.

Derneğin Belediye arsası üzerine kuracağı tesisin, imar planındaki yeşil saha karakterine uygun olması, dinlenme, okuma ve toplantı salonları bulunması ve Safranbolu halkının da, öğretmenler topluluğu ile bağdaşmayacak davranışlarda bulunmaması kaydıyla aynı tesisten yararlandırılmaları, Belediye Meclisi kararında öngörülüyordu.

TÖB-DER Başkanı Cemal ÜNAL, öğretmenlerden ve halktan aynı ve nakdi yardım toplayarak, halen Bağlar Polis Karakolu olan TÖB-DER binasını kısa zamanda yaptırmayı başardı. 1976 yılı başında hizmete açıldı.

17 Nisan 1976 akşamı, Köy Enstitülerinin kuruluş yıldönümü bu binada kutlandı. TÖB-DER Başkanı Cemal ÜNAL'ın konuşmasında, köy enstitülerinin

Halil ÖNDER

kuruluş amacını açıklarken, “*Köy Enstitüleri köyü yadırgamayan ve köylünün de yadırgamadığı öğretmenler yetiştirmek için kurulmuştur*” demesini hiç unutamam ve sık sık anımsarım. Türk eğitim tarihinde çığır açan bir olay, bu kadar kısa, özlü ve anlamlı açıklanamazdı.

Cemal ÜNAL

Şunu kesinlikle ve inanarak belirtmek isterim ki, Safranbolu Belediyesi olarak TÖB-DER'e belirli koşullarla arsa verildiği 1974 yılında, ne Safranbolu TÖB-DER yöneticilerinden ve ne de üyeleri olan Safranbolulu öğretmenlerden hiç biri anarşik olaylarla ilişkili değildi. Cemal ÜNAL ve evi kurşunlanan Halil ÖNDER başta olmak üzere, Safranbolulu öğretmenler yurtsever ve çağdaş görüşlü ATATÜRK ilkelerine gönülden inanmış kişilerdi.

Sayın ÖNDER ileriki yıllarda, “*Atatürkçü Düşünce Derneği*”nin uzun süre Safranbolu Şubesi Başkanlığı'nda ve daha sonra bu Derneğin Genel Merkez

yöneticiliğinde bulundu.

— **Safranbolu'daki anarşik olaylar sırasında ben de saldırıya uğradım. Siz bu olayla yakından ilgilendiniz.**

— Evet size yapılan saldırıya sıra gelmişti. Ben bildiklerimi anlatayım; eksiklerimi siz tamamlayınız.

► **AYTEKİN KUŞ'A SALDIRI**

Safranbolu'da anarşik olayların tirmanışa geçtiği günlerde 1980 ilkbaharında Sadri Artuç caddesi ile yeni yapılan Salı Pazarı'nı ve gereken yerleri ağaçlandırmak üzere, Ankara Atatürk Orman Çiftliği'nden, Çiftlik Müdürü Aytekin ÜLGER'in sınıf arkadaşım olmasından da yararlanarak, çok uygun koşullarla 800 kadar süs ağacı fidanı getirtmiştim.

Fidanların dikileceği çukurlar önceden açtırıldı, geldiğinin ertesi günü fidanlar dikilmeye başlandı. Fidanları Ankara'dan getirmekle sizi görevlendirmiş; aynı zamanda fidanların dikimine de nezaret etmenizi söylemiştim. Dikim günü görev başında sizi bir grup gencin dövdüğü, Belediye işçilerinin kurtardığı haberini aldım. Hemen yanıma bir polis memuru olarak, ağaç dikim alanına koştum. Hastanede ilk müdahaleden sonra evinize gittiğinizi öğrendim.

Bana verdiğiniz bilgiye göre, halen Zati Ağar İlköğretim Okulu'nun bulunduğu yerin yakınında ağaç dikiminin başında bulunurken, liseli gençler yanınıza yaklaşıp, sigara içmek için ateşiniz olup olmadığını sorarlar ve aynı anda ceketinizi, omuzlarınızdan geriye, sırtta doğru kaydırıp, kollarınızı hareketsiz bırakarak yüzünüzü gözünüzü yumruklarlar.

“*Hemen liseye gidelim, suçluları bulalım*” dedim; polis memuru önde şoförün yanında, ikimiz arkada Sadri Artuç caddesinden aşağıya inerken, lisede derslerin bitmiş, öğrencilerin dağılmakta olduğunu gördük.

Caddeye yayılmış öğrenciler arasında, size saldıranlardan bir öğrenciyi polis memuruna gösterdiniz. Polis memuru atik davranmadı; o mu, bu mu diye oyalanılırken çocuk kalabalıkta kayboldu gitti. Bir daha da bulunamadı.

Sizin sebepsiz yere dövülmenizi ve hem de bunu liseli öğrencilerin yapmış olmasını anlamak mümkün değildi. Sizin gibi, kimseye kötülüğü olmayan, anarşik olaylarla ise hiç ilgisi bulunmayan, verilen görevi yapmaktan başka bir düşünce taşımayan Safranbolu sevdalısı bir gence yapılan bu saldırı, Safranbolu'daki anarşinin hangi boyutlara ulaştığının ilginç bir göstergesiydi.

► TERZİ DÜKKANI YANIYOR; DAVUL ÇALINIYOR

Bir başka ilginç olay, bir Ramazan gecesi Kıranköy'de yaşandı. 1980 yılı Ramazanı, Temmuzun ikinci yarısı ile Ağustosun ilk yarısına rastlamıştı. O günlerde Kıranköy'deki sol görüşlü bilinen bir terzi, bir grup genç tarafından sürekli taciz ediliyor, dükkanı boşaltması isteniyordu.

Birkaç kez dükkanın camı çerçevesi gece kırıldığı için, Kaymakam Muzaffer ECEMİŞ (ileriki yılların Çanakkale, Diyarbakır, Manisa Valisi, Müsteşar, İçişleri Bakanı), geceleri yapılan tahribattan bu dükkanı korumak üzere, kapısının önüne bir gece bekçisini, nokta nöbeti tutar gibi görevlendirmişti.

O Ramazan gecesi, Kıranköy'de bir yangın ihbarıyla uyandırıldım, itfaiye yangın mahallindeydi, ben de gittim. Kaymakam Sayın ECEMİŞ de geldi. Bahse konu terzi dükkanı yanıyordu. Hemen

Kaymakam Muzaffer ECEMİŞ

yakınında Ünal VELİOĞLU ile Ali SOYKÖK'ün yağlı boya ve tiner gibi yanıcı ve parlayıcı maddeleri sattıkları dükkanlar vardı. Terzi dükkanı kurtarılamadı; sadece yangının çevredeki diğer dükkanlara yayılması önledi.

Herkes yangının söndürülmesine yardımcı olmaya çalışırken, bir grup genç, benzin istasyonunun karşısında, Sadri Artuç caddesinin başında, üç yol ağzının ortasına durmuşlar, güm güm sürekli sahur davulu çalıyorlardı. Oysa orası, o sıralarda meskun bir alan değildi, uyandırılacak kimse yoktu; olsa bile yangın yerinin gürültüsünden herkes çoktan uyanmıştı.

Davul çalanlar o Ramazan'da sahur davulu için Belediyeye başvuruların istemlerini geri aldrıp, bu işin kendilerine bırakılmasını sağlayan gençlerdi. Bir yangına karşı nasıl bu kadar duyarsız olabilirler, böyle "oh olsun" kabilinden nasıl davul çalabilirlerdi? Bunlar insana özgü duygu ve düşüncelerle, insancıl değer yargılarıyla açıklaması yapılabilecek hususlar değildi.

Açıklanamayan bir başka husus daha vardı. Kaymakam Muzaffer ECEMİŞ, yangın mahallinde bulunan bekçiye, "orada değil miydin, nasıl oldu bu yangın?" diye sorduğunda, bekçi, "dükkanın kapısında idim, birdenbire dükkan içerden yanmaya başladı, belki arkadan ateşlemişlerdir!" diye karşılık verdi. Böyle bir açıklamaya kim inanırdı? Dükkanı kundaklayanlarla ilgili çeşitli söylentiler oldu; kanıtlanabildi mi, anımsayamıyorum.

► CHP İLÇE BAŞKANI'NIN DÜKKANINA ARDI ARDINA SALDIRILAR

CHP İlçe Başkanı Hikmet TURGUT'un, kendisi gibi emekli öğretmen olan kardeşi İbrahim TURGUT ile birlikte çalıştırdıkları, Sadri Artuç caddesinde, lisenin karşısında, Cennet Sitesi'nin altında "Okullar Pazarı" adını taşıyan bir kırtasiye dükkanları vardı. Bu dükkan sürekli taşlanıyor, camları, kepenkleri parçalanıyordu. Her seferinde büyük zarar gördüklerinden, sonunda artık katlanamaz hale geldiler ve dükkanı satarak bir kenara çekildiler.

Ancak çok kısa bir süre sonra 12 Eylül 1980 harekatı anarşiye son verdi. Keşke biraz daha dayanabilselerdi, lisenin karşısı gibi, kırtasiye dükkanı olarak çok uygun ve merkezi yerdeki işyerlerini kaybetmeselerdi diyerek, kendilerini seven tüm dostları gibi ben de çok üzüldüm, hayıflandım.

• MHP İLÇE BAŞKANI'NA BOMBALI SALDIRI

Safranbolu'da en büyük, en etkili ve en amansız, insanlık dışı anarşik olay, 22 Mayıs 1980 günü yaşandı. Saat 9.30 dolaylarında Belediye Saymanı İzzet ÇUBUKÇU geldi. Kendisinden, Yeni Mahalle'de kirada oturduğum Mithatpaşa Sitesi civarında yangın olduğunu öğrendim ve hemen evi aradım.

Telefona eşim değil, Avukat Abdi KARAKAŞOĞLU'nun eşi Habibe Abla çıktı, "Kızıltan merak etme, sizin evde bir şey yok, sarı bir arabaya bomba konmuş, senin araban sandım koştum geldim, yangın komşu bloklarda" dedi.

Benim sarı Anadol, Belediyenin önünde olduğuna göre, bomba konulan sarı arabanın, MHP İlçe Başkanı Yaşar KILIÇ'ın sarı Volkswagen'i olması gerekirdi. İkimiz de Mithatpaşa sitesinde, ayrı bloklarda oturuyorduk.

Hemen olay mahalline gittim, Yaşar KILIÇ'ın yaralı olarak Karabük SSK Hastanesine götürüldüğü bildirildi. MHP İlçe Başkanı, sabah oturduğu blokun önüne park ettiği arabasını çalıştırıp, geriye manevra yaparken, frene bastığında patlama olduğu, çıkan gürültüden kendi oturduğu blok ile yandaki bloktaki dairelerin camlarının kırıldığı, arabanın benzin deposunun havaya fırladığı, dağılan benzinin, camları parçalanmış pencerelerin tül perdelerini tutuşturduğu söylendi.

Mithatpaşa Sitesi işçi konutlarından oluşuyordu; gece vardiyasında çalışıp da sabah evine dönmüş olan işçiler, tutuşan perdelerini koparıp aşağıya atıyorlar, erkekleri işe gitmiş olan dairelere de, halk ve itfaiye personeli yardımcı oluyorlardı.

► OLAY YERİNDE KORUMA ÖNLEMİ

Yangın iki blokun ön cephesindeydi, Kaymakam Muzaffer ECEMİŞ de olay yerine gelmişti. Sitenin Sadri Artuç caddesine bakan bloklarından birinin zemin katında, Bağlar telefon santrali vardı, Kaymakamla birlikte oraya gidip, her olasılığa karşı Karabük Belediyesi ile Demir Çelik itfaiyelerinden de yardım istedik. Geri döndüğümüzde olay yeri çok kalabalıklaşmıştı, yakındaki lisenin öğrencileri de akın akın geliyorlardı.

İtfaiye görevlilerine gerekli talimatları vermeye ve halkın da katkılarını sağlamaya çalıştığım bir sırada, etrafımın jandarmalarla sarıldığını fark ettim. Yanıma yaklaşan İlçe Jandarma Komutanı Astsubay Fuat ÖZEL, "sizi buradan uzaklaştırmamız lazım, bizimle gelin" dedi ve beni jandarma çemberi içinde, ana caddedeki arabama bindirmek üzere götürdü.

Bu sırada liseden gelen öğrencilerin “kana kan, intikam” diye bağırdıklarını ve her tarafı pencere camı kırıklarıyla kaplı zemine kendilerini atarak ağlaştıklarını görünce, niçin götürüldüğümü ancak anlayabildim.

Bizim Safranbolu Gazetesi (30.05.1980)

► TEPKİLER, KORKULAR, ÖNERİLER

Belediye'ye gittim, Bağlar'da ve Kıranköy'de CHP'li olarak bilinen kişilerin dükkanlarının tahrip edildiği haberleri gelmeye başladı. Karabük SSK Hastanesiyle görüştüğümde, Yaşar KILIÇ'ın her iki ayağını kaybedebileceğini öğrenmekle çok üzüldüm. Biraz sonra Çarşı içindeki CHP'lilere ait dükkanların da tahrip edilmesi üzerine, bir kısım esnaf dükkanını kapatıp, kepenklerini çekerek Çarşığı terketmeye başladı.

Bu sırada İhsan ÖZTÜRK ile Avukat Şemsettin AYKOL, ayrı ayrı Belediye'ye gelerek, bana bir misilleme yapılabileceğinden duydukları kaygıyı dile getirdiler. Hemen Safranbolu'yu terketmemin doğru olacağını söylediler. Safranbolu'dan ayrılmamın, onların düşüncesinin aksine çok yanlış olacağını, bombalama olayı ile ilişkili olduğum kanısına yol açacağını ve bunun, ister istemez kendimi suçlu kabul ettiğim anlamına geleceğini anlattım.

Hiç kuşkusuz her ikisi de yakın dostlarım olarak, benim olası saldırılara karşı korunabilmemi sağlayabilmenin telaşı içersindeydiler.

Bir grup genç, Belediye'nin zemin katındaki muhasebe servisinin bir kapısından girip, diğerinden çıkarak gözdağı verince, Belediye memurları da korktu; dileyenler evine gitsin dedim ve Belediyenin iki giriş kapısını da kapattırdım. Kapılar demir doğramaydı ama zemin katın pencereleri kırılıp içeri girilebilirdi. Tabancamı çıkardım, cebime yerleştirdim, Zabita memurlarından birine de Belediyenin demirbaş tabancasını verdim; görevimin başından ayrılmadım.

► SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI

Sürekli telefonla temas halinde olduğum Kaymakam Muzaffer ECEMİŞ, Zonguldak Valisi Galip DEMİREL'in yasal yetkisini kullanarak, Karabük Jandarma Taburu'ndan bir birliği, Safranbolu'da asayışı sağlamakla görevlendirdiğini bildirdi. Bu arada olayların Safranbolu'dan Karabük'e sıçradığı ve Karabük'te de sağ görüşlü bir gencin öldürüldüğünü, birkaç gencin de yaralı olduğunu öğren-

dim. Zonguldak Valiliği'nin, olay günü 22 Mayıs 1980 Perşembe gecesi saat 19.00'dan, ertesi sabah 06.00'ya kadar Karabük ve Safranbolu'da sokağa çıkma yasağı koyduğu haberi geldi, Belediye hoparlöründen anons edildi. Orta dereceli okullar da hafta başına kadar tatil edilmişti.

Yeni Karabük Gazetesi - 23.05.1980

Oturduğum eve bir saldırı yapılabileceği kuşkusuyla, eşimi ve çocuklarımı olaydan sonra, bir önlem olarak evden uzaklaştırmış, onlara Bağlar Çampınarı'nda aile dostumuz, arkadaşımız Fatma-Yücel NAKİPOĞLU'nun evine gitmelerini söylemişim. Akşam üzeri kendilerini almaya gittim, evimize dönmekten korkuyorlardı.

Geceyi evimizde geçirmesek bir daha gitmemizin güç olacağını söyleyerek, "Devlet, hiç suçu olmayan bir Belediye Başkanını elbette koruyacaktır, gerekli önlemler alınmıştır" dedim. Aslında ne önlem alındığını bilmiyordum, sokağa çıkma yasağına güveniyordum.

► ZONGULDAK MHP İL BAŞKANI İLE GÖRÜŞME

Gece, Zonguldak MHP İl Başkanı, liseden sınıf arkadaşım ve yakın dostum Avukat Celal YETİMOĞLU'nu, Kozlu'daki evinden aradım, eşi Rasime Hanımefendi'den, olaylar nedeniyle Karabük'e hareket ettiğini öğrendim. Karabük'e ulaşması için yeterli süre geçtikten sonra gece yarısına doğru Karabük'teki otelleri aradım, hiçbirinde Celal YETİMOĞLU yoktu.

Ertesi sabah kendisiyle Karabük'te, Karabük Kaymakamı Yaşar YAYCI'nın yanında görüşmeyi düşündüm. Safranbolu Kaymakamı Muzaffer ECEMİŞ'in beni korumakla görevlendirdiği polisler eşliğinde, 23 Mayıs Cuma sabahı Karabük'e gittim.

Karabük Kaymakamı Yaşar YAYCI'nın yanında Zonguldak'tan gelen İl Emniyet Müdürü, İl Jandarma Komutanı da vardı. Kaymakama, "Karabük'te olduğunu öğrendiğim Zonguldak MHP İl Başkanı ile görüşmek istiyorum, kendisi arkadaşımıdır; Safranbolu'da suçsuz ve günahsız kişilerin işyerleri, Yaşar KILIÇ'a vaki saldırıya misilleme olarak tahrip ediliyor. Bu konuda kendi partisinden olan gençler üzerinde etkisini ve yetkisini kullanmasını rica edeceğim; Karabük MHP

İlçe binasına gidip görüşmem, MHP İl Başkanı'nı makamınıza davet edip, benimle görüşme ortamı yaratmanızı diliyorum” dedim.

Böylesine vahim olayların yaşandığı bir sırada, nasıl olur da CHP'li bir Belediye Başkanı, MHP İl Başkanı ile görüşmek isteyebilir düşüncesiyle olsa gerek, İl Emniyet Müdürü ile İl Jandarma Komutanının birbirlerinin yüzüne şaşkınlıkla baktıklarını farkettim.

Kaymakam Yaşar YAYCI, Ağustos/1979'da göreve başladığı Safranbolu Kaymakamlığı'ndan, çok kısa bir süre önce Karabük Kaymakamlığı'na atanmıştı. Dünya görüşü benimkiyle tamamen uyuşmasa da, olaylara duyarlılık ve sorumluluk bilinci içersinde, siyasal davranışlarımın tutarlılığına güvenen ve tarafsız yaklaşımlarım olduğunu bilen bir yöneticiydi.

Hemen telefonla Emniyet teşkilatına talimat verdi; MHP Zonguldak İl Başkanı Celal YETİMOĞLU'nu Kaymakamlığa davet etti. 10 dakika geçmemişti ki, kapı açıldı; önde Sayın YETİMOĞLU, arkasında uzun boylu, gösterişli iki genç içeri girdi. Hemen ayağa kalktım; çok eski arkadaşım Celal YETİMOĞLU ile Kaymakamlık makam odasının ortasında kucaklaştık. Koluna girdim; Kaymakamın masası önündeki iki koltuğa karşılıklı oturduk.

“Celalciğim, seninle siyasal kimliklerimizden arınmış olarak, dostlukları, lise sıralarından bu yana 30 yıldır devam eden arkadaş olarak konuşmak istiyorum” diyerek söze başladım. Yanında gelen iki genç ayakta, hazırol konumundaydı. Odada bulunan tüm resmi zevat, sinek uça duylacak bir sessizlik içinde, bir tiyatro oyununu seyrederek bizi izliyorlardı.

Yaşar KILIÇ'ın, MHP'nin Safranbolu İlçe Başkanı olmakla beraber, benim de hem meslektaşım ve hem de hemşehrim olduğunu, başına gelen felaketten en az kendisi kadar üzüntü içersinde olduğumu, ancak misilleme yapılarak Safranbolu'da CHP'lilerin işyerlerinin tahrip edildiğini, can güvenliğinin kalmadığını anlattım. Olaylara karışan bildikleri CHP'liler varsa, aranmalarına ve yakalanmalarına, başta ben olmak üzere Safranbolu'da herkesin yardımcı olabileceğini, yoksa suçsuz kişilere zarar verilmemesi için partili arkadaşlarını uyarmasını, bu konuda Safranbolu'ya gelerek yardımcı olmasını istedim.

Arkadaşım Celal, Safranbolu'da devam eden olayları önlemenin Devletin kolluk güçlerinin görevi olduğunu, kendisinin Karabük'te öldürülen kişinin cenazesine katılacağını söyledi.

Karşılık olarak ben de, Devletin kolluk kuvvetlerince, partili arkadaşları hakkında yasal işlem yapılmak gerektiğinde, olayların körüklenebileceğini; bu yola başvurulmadan önce kendisi ikna edici bir konuşma yapar ve yasal soruşturma ve kovuşturmaların sonucunun beklenmesini ve kimseye zarar verilmemesini partili genç arkadaşlarına anlatırsa daha yararlı olacağını bildirdim.

Av. Celal YETİMOĞLU
Zonguldak MHP İl Başkanı

Zamanı olursa öğleden sonra Safranbolu'ya gelebileceğini, cenaze töreni için Parti Genel Merkezi'nden Yaşar OKUYAN'ın gelmesini beklediklerini bildirerek, yanımdan hemen ayrıldı. Ben de Kaymakam Yaşar YAYCI'ya teşekkür edip, bana refakat eden polislerle Safranbolu'ya döndüm.

► C. SAVCILIĞINA İHZARLI ÇAĞRI

Olayın ikinci günü öğleden sonra, Belediyede odama bir polis memuru geldi; Savcı Bey'in beni beklediğini söyledi. *"Peki, biraz sonra yanına giderim"* dedim. Polis odamdan çıkmayınca yüzüne baktım, *"hemen gelmeniz isteniyor"* deyince, ihzarlı olarak çağrılmış olabileceğimi düşünerek, polis memurunu da arabama alarak Hastane binasındaki Adliye'ye gittim.

Savcı'nın odası koridorun sonundaydı, görevliler içerde CHP'nin bir önceki İlçe Başkanı Hikmet TURGUT'un ifade verdiğini bildirdiler. Görevlilere Kaymakam'ın yanında olacağımı, Sayın Savcı benimle görüşmek istediğinde haber vermelerini söyledim. Kaymakam'ın odasına girer girmez, dışarıda Hastanenin merdivenlerinde toplananların, *"sanık, Kaymakamın yanında, bu nasıl iş?"* diye yüksek sesle konuştuklarını duyunca, Kaymakam Muzaffer ECEMİŞ'e kendisini güç durumda bırakmamak için, dışarı çıkayım dedim, *"olur mu öyle şey"* dedi. Kısa bir süre sonra da Savcılıktan beklendiğim haberi geldi.

Karabük'ten bir süre önce Safranbolu'ya atanmış bulunan Savcı Nurdoğan ÖZTÜRK'ün yanına girdim. Kendisini yakından tanımıyor, özel bir ilişkim bulunmuyordu. Yer gösterdi; bir gün önce cereyan eden olay nedeniyle Yaşar KILIÇ'ın babasının, aralarında benim de bulunduğum, kişiler hakkında şikayetçi olduğunu, bu konuda savunmamı yapmam için çağırdığını söyledi.

"Neyle suçlanıyorum, ne yapmışım da, neyi savunacağım" diye mukabele edince, çok nazik davranmaya çalışan Savcı, *"Reis Bey, dünkü olay hakkında ne isterseniz söyleyin, zabıt katibi siz ne dersiniz onu aynen yazsın, anlayış gösterin, şikayet üzerine ifadenize başvurmak zorundayım"* dedi.

Zabıt katibine, olay hakkında ilgimin de, bilgimin de bulunmadığını, Safranbolu'da her siyasal görüşten kişiler arasında kardeşlik ve dostluk olmasından yana bir Belediye Başkanı olduğumu çeşitli vesilelerle kanıtladığının bilinmesi gerektiğini, CHP'li olduğum için böyle bir iftiraya maruz bırakıldığının aşıkardığını tutanağa yazdırdım ve Savcının yanından ayrıldım.

Olaydan 40 gün kadar sonra Savcılığının tarafıma tebliğ ettiği 30.06.1980 tarihli *"Takipsizlik Kararı"*nda, benimle birlikte, aralarında CHP eski İlçe Başkanları Hikmet TURGUT, Nurettin ERGÜL, CHP Gençlik Kolu eski Başkanı İhsan GÖKÇINAR ve öğretmen Halil ÖNDER'in de bulunduğu 11 kişi hakkında ölümle tehdit ve suç faillerini gizlemek iddiasıyla yürütülen tahkikat sonrasında, atılı suçlarla ilgili hiçbir kanıt bulunmadığı bildirildi. Ayrıca aynı takipsizlik kararından, mağdur Yaşar KILIÇ'ın, ben dahil, sanıkların hiç birinden zarar görmediği gibi, tehdit de edilmediği ve haklarında şikayetçi olmadığı yolunda beyanda bulunduğunu da öğrenecektim.

► BASINA VERİLEN YAZILI DEMEÇ

Olayın ertesi günü öğleden sonra, Belediye Başkanı olarak, hangi siyasal görüşten olurlarsa olsunlar tüm Safranboluluların ortak duygularına tercüman olabileceğim inancıyla, kamuoyuna sunulmak üzere yazılı bir demeç verdim.

24 Mayıs 1980 tarihli "Yeni Karabük Gazetesi"ndeki bu demecimde, *"Böylesine vahşiyane bir olayı planlayanlar ve uygulayanlar Safranbolulu olamaz. Bunlar Safranbolulular arasındaki geleneksel dostluk ve kardeşliği yok etmekten ve ülkemiz çapında belirli amaçlarına ulaşmak için terörizmi teşvik ve tahrikten yarar umanlardır"* diyerek Yaşar KILIÇ'a şifa diledim.

Safranbolu'da büyük bir tedirginlik hakimdi; tüm CHP'liler zan altında kalmıştı. Yaşar KILIÇ'ın amcası öğretmen Mustafa KILIÇ'a gittim. Kendisine üzüntülerimi bildirdim, yakınlarının sukunet ve metanetini sağlamasını, yersiz ve mesnetsiz suçlamalarla yeni olayların körüklenmemesini rica ettim. Yeğeninden farklı olarak aynı siyasal görüşleri paylaştığımız bir kişiydi. Kanıtsız suçlanmak gerektiğini o da kabul ederek, yardımcı olacağını söyledi.

► BOMBACI SUÇLULAR YAKALANIYOR

24 ve 25 Mayıs, Cumartesi ve Pazar günleri hafta tatilini, herhangi bir olumsuzlukla karşılaşmamak için evde geçirmeyi uygun buldum. Pazar günü öğleye doğru, Belediye Meclis Üyesi ve Belediye Başkan Vekili Kazım BASMACI telefonla aradı; Karabük'ten Kıranköy'e gelenlerden, Karabük'te birkaç saattir, güvenlik güçlerinin katıldığı silahlı çatışmalar olduğunu duyduğunu bildirmek istediğini söyledi.

Hemen Karabük Kaymakamı Yaşar YAYCI'yı arayarak, ne olup bittiğini sorduğumda, *"şimdi bir şey sorma, sana bir iki saat içinde çok iyi haberlerim olacak"* dedi. Meğer o sıralarda, Yaşar KILIÇ'ın arabasına bomba koyan teröristlerle güvenlik güçleri arasında çatışma devam etmekteymiş.

Daha sonra şunlar öğrenildi: Yaşar KILIÇ'a saldırı yapıldığı 22 Mayıs Perşembe gününden bir gün sonra, Cuma akşamı Bursa'da bombalı pankart asmak isteyen bir kişiyi Bursa polisi yakalar. Bombayı nereden bulduğunu sorulduğunda, Gemlik'teki bir arkadaşından aldığını söyler; gece hemen Gemlik'e gidilir, o kişi yakalanır ve sıkıştırılınca, bombaları Karabük'ten sağladığını bildirir. Ertesi Cumartesi günü, bu sanıklarla birlikte Bursa polisi Karabük'e gelir, Karabük polisiyle temasa geçer.

Sanıkların verdiği bilgi üzerine, bomba yapanların Karabük'te Cevizlidere'de oturdukları ev belirlenir ve Pazar sabahı evin çevresi güvenlik güçlerince kuşatılır, silahlı çatışma sonucu biri yaralı, iki terörist yakalanır. Yaşar KILIÇ'ın arabasına bomba koyduklarını itiraf ederler. Ayrıca patlayıcı kimyasal maddeleri Demir Çelik Fabrikası'ndan aldıkları anlaşılır. Aşırı sol bir örgüt adına eylem yaptıkları da öğrenilir.

Yaşar KILIÇ'a saldırı olayı ne kadar üzücü olduysa ve ne kadar nefretle karşılandıysa, faillerinin hemen yakalanıp, çok kısa bir sürede olayın içyüzünün aydınlanması da, o ölçüde büyük bir sevinç kaynağı oldu. Tüm CHP'lilerin üzerinde dolaştırılan şüphe bulutları dağılmış, toplumsal bir rahatlama olmuştu. Bu, Allah'ın bir lutfu, Bursa Polisinin başarısıydı.

Suçlular ele geçtikten sonra, Avukat Şemsettin AYKOL'la birlikte SSK Hastanesi'nde Yaşar KILIÇ'ı ziyarete gittim. Hastaneden taburcu olduktan sonra da, yine Sayın AYKOL'la evinde de ziyarette bulundum; üzüntülerimi ve acil şifa dileklerimi yineledim.

İnsanlık dışı bir saldırının kurbanıydı, yaşamı boyu onulmaz yara almıştı. Allah'tan metanet ve kolaylık dilemekten öte, elden bir şey gelmiyordu.

► ANARŞİDEN KAYNAKLANAN KORKU VE HUZURSUZLUKLAR

Anarşik ortam ve terör olayları, Safranbolu'da sadece benim gibi belirli sınıfları taşıyanları veya sadece siyasal partilerle ilişkili olanları değil, hemen herkesi rahatsız etmekteydi. Örneğin, Yaşar KILIÇ'a saldırı olduktan sonra, Mithatpaşa Sitesi'nde aynı blokta oturan komşularımdan bir bölümü, bana yapılacak bir karşı saldırıdan zarar görebilecekleri korkusuyla, evlerini terkettiler; olayın faileri yakalandıktan sonra geri döndüler. Kendi açılarından haklıydılar.

Anarşi ortamında güvenlik görevlileri de çok zor durumdaydı. Emniyet örgütündeki polislerin POL-DER'li ve POL-BİR'li denilerek ikiye bölünmeleri sonucunda, bir olay nedeniyle suçcuları yakalayan polis solculukla, bir başka olayda solcuları yakalayan aynı polis sağcılıkla suçlanıyordu.

Aslında güvenlik görevlileri de, kendilerini güvenlikte hissetmiyorlardı. MHP İlçe Başkanı Yaşar KILIÇ'ın arabasına bomba konulduktan sonra, oturduğum sitede, geceleri evimin bulunduğu blok önüne bir bekçi görevlendirilmişti. 02 Haziran 1980 gecesi yapılan Belediye Meclisi toplantısı için evde bulunmuyordum. Aynı toplantıya katılan Belediye Meclisi üyesi Yücel NAKİPOĞLU'nun eşi de, bizim evde eşimin konuğuydu.

Bir ara gece bekçisi evimin kapısını çalar, eşime *"dışarıda gençler Belediye Başkanının evi neresi diye soruyorlar, bir şeyler olur diye korkuyorum, karakola telefon edeyim de yanıma bir bekçi daha görevlendirsinler"* der. Evimdeki telefonda karakolu arar. Başka birinin gönderilme olanağı bulunmadığını anlaşıncaya *"ben şimdi ne yapacağım"* diye korku ve telaş içinde kalır.

Eşim ve Bayan NAKİPOĞLU, öyleyse dışarı çıkmamasını, evin içinde, giriş kapısının arkasında, ben gelinceye kadar oturmasını söylerler; çay ikramında bulunurlar. Eve gelip durumu öğrenince, bekçiye bu gece evi beklememesini, karakola gitmesini söyledim. Adamcağızı tedirginlikten kurtarmayı uygun buldum.

"1980 ve öncesinde Türkiye genelinden kaynaklanan olayların bir istisna olması, tarih boyu hiç bir anarşik olaya sahne olmayan Safranbolu'nun, hep güller ve güzellikler kenti olarak kalması, herkesin ortak dileği olmalıdır." (K.ULUKAVAK)